

SOKOLSKI GLASNIK

GLASILO SAVEZA SOKOLA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

Čuvajte Jugoslaviju!

Izlazi svake subote ◆ Godišnja pretplata 50 din ◆ Uredništvo i uprava Prestolonaslednikov trg 34 ◆ Telefon uredništva 30-866 i 26-516, uprave 30-866 ◆ Račun Poštanske štedionice br. 57.686 ◆ Oglasi po ceniku ◆ Rukopisi se ne vraćaju ◆

Beograd, 1 decembar 1938

God. IX ◆ Broj 43

DVADESET GODINA UJEDINJENE JUGOSLAVIJE

Sokolí i Sokolice

Prvoga decembra navršava se DVADESET GODINA od onoga značajnoga istorijskog dana 1918 godine, kada je u Beogradu Regent Aleksandar, u prisustvu legitimnih predstavnika svih delova našeg naroda, proglasio ujedinjenje Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu jedinstvenu državu. Prvi put u istoriji jugoslovenskog naroda našla su se u zajedničkoj državi sva naša plemena. Narodni ideal mnogih generacija je ostvaren.

Mučno i teško ostvareno je naše narodno i državno ujedinjenje. Teškim žrtvama i stradanjima celog naroda plaćena je narodna i državna sloboda. Nema primera u istoriji da je ijedan narod dao za svoju domovinu tolike žrtve kolike je dao naš narod.

S ponosom možemo da gledamo na svoju prošlost, ispunjenu teškim borbama za opstanak, teškim porazima ali još slavnijim poredama. S ponosom se sećamo onih velikih generacija koje su stvarale ovu državu. S poštovanjem klanjamo se njihovome moralu i duhovnoj snazi, jer su delom i žrtvom dokazale iskrenost svojih ideala, delom i žrtvom potvrdile veliku veru i ljubav prema narodu i otadžbini. U teškoj i neravnoj borbi pokazale su te velike generacije ogromnu moralnu snagu, besprimernu hrabrost, nesalomljivu upornost i istrajnost i nepokolebljiv optimizam.

U tim duhovnim vrednostima, a ne u broju, leži snaga i veličina našega naroda; te duhovne vrednosti predstavljaju najjače jemstvo za veliku budućnost Jugoslavije.

U uzvišenom osećanju koje nas obuzima na dan dvadesetogodišnjice narodnog ujedinjenja, zaboravimo sve lične brige i interes domovine neka nam stalno lebdi pred očima i neka ispunjava sve naše misli i osećanja. Ljubav prema narodu i rodnoj grudi neka nadvisi sva druga osećanja, neka potisne sva lična i grupna nezadovoljstva, ma koliko se inače činila opravdana.

Posvetimo današnji svečani dan sećanju na Prvi Decembar 1918 godine i sećanju na one teške dane koji su mu prethodili. Osvežimo uspomenu na teške časove narodnog stradanja, na telesne i duševne patnje, na gorka poniženja koja smo preživeli u danima ropstva. Setimo se sa zahvalnošću naših očeva i braće koji su živote i delove svoga tela dali za našu bolju budućnost, koji su svoje kosti uzidali u temelje Jugoslavije i svojom krvlju zalili narodno jedinstvo.

Setimo se, dalje, onog spontanog oduševljenja i divnog zanosa kojim je ceo naš narod pozdravio pobjedu i ostvarenje slobodne države. Narod koji je neposredno iz ropstva doživio vaskrs slobode najbolje može da oceni i oseti vrednost i značaj slobode. Zdrav instinkt naroda, jači od svakog rezonovanja i

NIČKA, MOCNA DRŽAVA PRUŽA SIGURNOST, duboko je osetio da JEDINO ZAJEDNO JEMSTVO ZA NAŠ NACIONALNI OPSTANAK i dalji kulturni i privredni napredak svih delova našeg naroda.

To osećanje, u slobodi za poslednjih dvadeset godina, tu i tamo, na mahove, počelo je da slabi. Danas opet, pod pritiskom teških događaja u celome svetu, pred opasnošću koja počinje da pritiskuje dušu narodnu, osećanja i raspoloženja iz 1918 godine ponovno i intenzivno obuzimaju ceo naš narod. Sve više jača svest da je za očuvanje slobode katkada potrebno učiniti iste tolike napore i žrtve kao i za njeno stvaranje.

Naš narod je u teškim časovima bio uvek veliki, u teškim časovima dolazile su tek do punog izražaja najlepše narodne osobine: hrabrost, pripravnost za borbu i žrtvovanje, istrajnost i upornost, vedar optimizam.

Herojski duh predaka živ je još uvek u nama. Junački jugoslovenski narod spreman je za borbu.

On se borbe nije nikada plašio. Ta cela naša istorija ispunjena je teškim i krvavim borbama!

Jugoslovensko Sokolstvo svake godine slavi dan Prvoga Decembra. Ove jubilarne godine Prvi Decembar ima naročiti značaj. Uz zavet koji će danas položiti Sokolstvu nova braća i sestre koji stupaju u naše redove, celokupno SOKOLSTVO SA CELIM JUGOSLOVENSKIM NARODOM ZAVETUJE SE DA ĆE JUGOSLAVIJU BRANITI ONOM ISTOM HRABROŠĆU I ODLUČNOŠĆU KOJOM JE I STVARANA; zavetuje se da će za narodnu slobodu, ako bude potrebno, dati one iste žrtve koje su dali oni koji su nam je stvorili. Baštinu koju smo nasledili od naših otaca sačuvaćemo nedirnutu. Ostaćemo dostojni njihovog herojstva i junaštva, i njihovo zaveštanje: JUGOSLAVIJU predati neokrnjenu a još moćniju mladim naraštajima!

U današnjim teškim i možda sudbonosnim danima za sve narode, naročito u ovome delu sveta, razvijena svest o zajedničkoj sudbini i uzajamnoj povezanosti svih delova našega naroda, i dobra volja i pripravnost za sporazumno i pravično rešenje svih problema i nesuglasica, stvorice zajednicu koja će celokupnom jugoslovenskom narodu — i Hrvatima, i Slovencima, i Srbima — dati najbolje uslove za svestrani razvitak i još lepšu budućnost.

Nepokolebljivo verujemo u hrabri i junački jugoslovenski narod, u veliku budućnost jače i moćne Jugoslavije.

Neka živi KRALJ PETAR II!

Neka živi jugoslovenski narod!

Neka živi Jugoslavija!

Neka živi jugoslovensko sokolstvo!

Savez Sokola Kraljevine Jugoslavije.

Pogled u prošlost i budućnost

Smisao proslave ovogodišnjeg, dvadesetog Prvog Decembra treba da bude: trezveni, objektivni i kritički pogled unatrag i muški, pun odlučnosti i pun vere pogled u budućnost!

Na svetu postoje dve krajnosti: crnoglede i ljudi koji su sa svime, vrlo komotno zadovoljni. Oni prvi će, kad bace pogled unatrag, pronaći samo zlo, same greške, same nepravde i same negativne rezultate. A oni drugi će nojevski zavući glavu u pesak i, poput Volterovog Kandida, pevati da je »ovaj svet najbolji od svih mogućih svetova« i da su svi oni koji misle da su se stvari mogle bolje ili drugačije urediti, zlonamerni i nepatriote.

Soko, — baš zato što ima oko sokoovo, što gleda oštro, ali ipak sa visine; što vidi sve mane, ali ipak ne zavlaci kljun u blato, — ne može da primi ni jednu od ovih krajnosti. Sokolstvo zna dobro da ni jedan ljudski rad nije bez greške, pa tako ni napor što su kroz minulih dvadeset godina učinjeni na nacionalnom, političkom, kulturnom, socijalnom i ekonomskom jačanju ujedinjene i novostvorene države; ali nikako ne može da primi tezu onih koji, zbog nezadovoljstva (pa i najopravdanijeg!) sa pojedinostima, ili zbog nerešenja izvesnih krupnih problema, neće da priznaju ni mrvičak dobra, učinjenog za tih dvadeset godina, već u svemu vide samo neuspeh i negativne strane.

Ne, — i u prošlih dvadeset godina uradilo se vrlo mnogo, kod svih delova naroda, kod svih staleža i grupa, na polju javne, kao i privatne inicijative, te na terenu socijalnih, zdravstvenih, kulturnih, ekonomskih, urbanističkih, pa i nacionalno-političkih stremljenja. Moglo se, naravno, još bolje, — pa ima primera gde je zaista neshvatljivo da se nije učinilo više; — ali kada se sve to uporedi sa onim što smo zatekli, nakon strašnog rata, nakon okupacije Srbije i Crne Gore, i nakon vekova tuđeg gospodstva u zemljama Austro-Ugarske monarhije, — onda moramo ipak priznati da nam se na mnogim područjima ukazuje velik napredak.

Čak i na onome području, na kome se čini da stojimo najgore, položaj nije bez izvesnog napretka, — a to je stvar uzajamnog približenja naših nacionalnih delova i misao narodnog jedinstva. Nesumnjivo je tačno da u pristajanju na jugoslovensku misao, brojčano stojimo gore nego li g 1918, — ali smo zato daleko bogatiji u iskustvima i u saznanju kakvim putevima i kakvim sredstvima treba da se radi na njenom ostvarenju i kakve greške treba izbegavati da je dovedemo do pobe. I još jedno: Pred dvadeset godina smo se, doduše, oduševljavali jedni za druge, ali, ne samo, što se ni malo nismo poznavali, nego ni pojmama nismo imali o tome, šta koji od nas u novoj državi traži, šta od nje očekuje, šta joj donosi i kako uopšte zamišlja naše unutarnje odnose. Danas smo, naprotiv, otkrili stvari koje nam mogu biti, i prijatne i neprijatne; ali smo zato stekli iskustva za solidnije izgrađivanje, širenje i produbljivanje jugoslovenske misli, u budućoj dvadesetogodišnjici našeg državnog života!

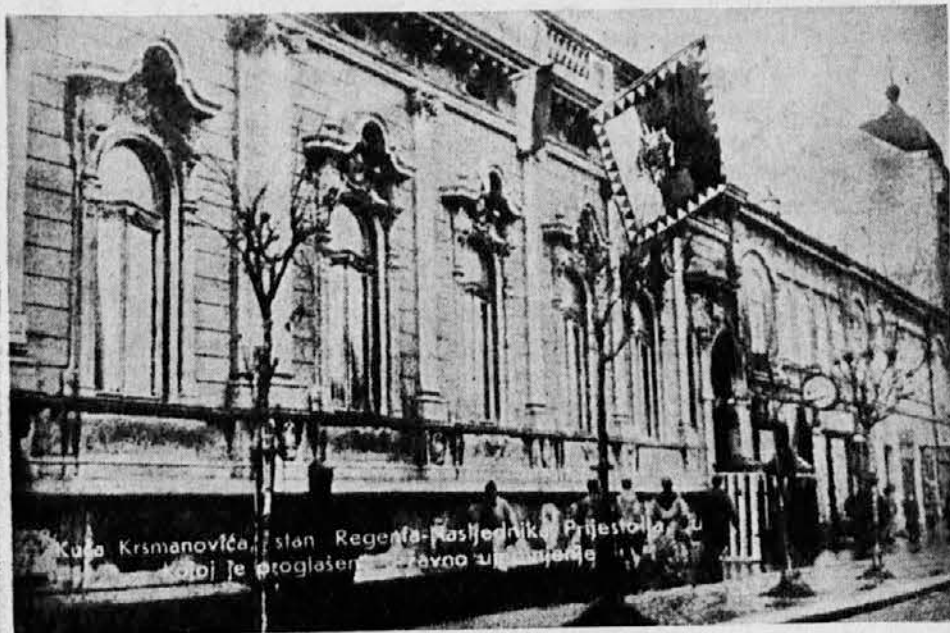
Ako zaista vode ka Jugoslovenstvu, ka jačanju države i podizanju naroda, ka ljubavi prema Kralju i Dinastiji, ka sve tešnjoj zajednici i ka zbližavanju, koje će jačati svest o jedinstvu, — svi su putevi dobri i svi su Sokolstvu dobrodošli! A mi smo ubeđeni da nema tog Srbina, Hrvata i Slovenca, koji zaista želi dobro srpstvu, hrvatstvu ili slovenaštvu, koji bi mogao za svoj cilj da radi, ako ujedno ne radi i za jugoslovenstvo.

Sokolstvo to, naravno, ne može da bude dovoljno, jer je ono već potpuno razradilo i najdublje doživelo u sebi osećaj i oživotvorenje jedinstva i ono u sebi predstavlja najvišu evoluciju Jugoslovenstva, najnapredniju etapu na putu stopenog osećanja o jedinstvenoj naciji, koja ne može nego napred, a nikako natrag.

Sokolstvo u jugoslovenstvu predvodi, i to je ono što mu daje iznimni položaj i što mu nameće dužnosti u našem nacionalnom životu. Jer, baš zato, što su za njega mnogi problemi već rešeni i jasni kao na dlanu, koji su mnogima drugima još nejasni i podozrivi — baš zato je Sokolstvo (kao neki iskustviji brat) dužno da ima širokog razumevanja za sve što, na bilo koji način, može da se zadobije za Jugoslovenstvo i da u nastojanjima koji vode ka konačnom cilju, okupi što šire i što mnogobrojnije elemente.

Jugoslovenstvo je doživljavalo, i pre našeg državnog ujedinjenja, teških kriza, pa je ipak, — kad je došlo do najteže kušnje i kad se radilo o »biti ili ne biti«, i Srba, i Hrvata, i Slovenaca, — jedino ono bilo u stanju da sve spase i da sve dovede do pobe, zadobivanjem nezavisnosti i slobode. Tako će biti i u budućnosti! Obogaćeni iskustvima i saznanjima minulih dvadeset godina, mi treba da smo obogaćeni i verom, koja izvire baš iz tih iskustava i koja nam kaže, da nema te sile koja jedan zdrav narod, koji je svaki pedalj nezavisnosti sam sebi izvojevao, može da zavustavi na putu napretka i veličine. A veliki i jaki mi možemo da budemo samo, ako smo jedno! Samo Jugoslavija može da osigura ravnopravnost i nezavisnost svima Srbima, Hrvatima i Slovencima, i samo Jugoslavija, — jaka, konsolidovana i konstruktivna, — može da posluži miru i uzajamnosti među narodima, na neobično važnom i dragocenom položaju, na kome ju je Providnost smestila.

Zato, Sokoli, — razmahnite krila i poletite, sa pojačanom verom, u obzorja novih decenija, koja se otvaraju pred vašim srcima, željnim viteških podviga, upornog nastojanja, borbe i sunčane, jugoslovenske pobe!

Kuća, u kojoj je proglašeno ujedinjenje Jugoslavije, 1 decembra 1918. a u kojoj se danas nalazi sedište Saveza SKJ

Sokolsko državljansko i nacionalno vaspitanje

Kraljevina Jugoslavija plod je nebrojenih žrtava. O tome svedoči svaka strana naše nacionalne istorije. Naše sokolsko vaspitno delovanje, nakon ujedinjenja, trajno je nastojalo da u tom spoznanju vaspita sve svoje pripadnike, ravnajući se po Tirševoj nauci, da možemo jedino u slobodi i disciplini, takmičući se u snazi i u uzajamnoj ljubavi sve braće i sestara, zajednički vaspitati pokoljenje, koje će biti puno životne snage i čistosti, koje se neće hvaliti samo slavom svojih predaka, nego će biti sposobno i da sledi njihove svetle primere.

Sokolstvo je pokazalo jedini pravilni put nacionalnog i državljanskog vaspitanja, jer je naša ideja pognala svoje korene u dubinu narodne duše i raširila se od srca do srca čitavog naroda. Kada su drugi, van nas, rešavali državna i nacionalna pitanja metodama stranačkih borba ili lične koristi, sokolsko državljansko i nacionalno vaspitanje pokazivalo je na štetnost svih znakova separatizma i individualnog egoizma, te je odbijalo i ispravljalo mistifikacije istorijskih činjenica, čuvajući i braneci monumentalno zdanje najvećih duhova i junaka minulih vekova!

Nevidljiva mreža nacionalne i državne svesti rasplitala se je iz sokolskog vaspitnog rada po svim našim krajevima, tako da je narod tu ideju prihvatio kao svoju zajedničku stvar, koja ga preko svakidašnjih sitnica, stranačkih borba i neutaživog materijalizma, nosi i diže do sve većeg stepena nacionalne kulture. Samosvest naroda rasla je, a sa nacionalnim shvatanjem, dizali su se i savest i ponos Sokola državljanina, koji su svesni Tirševe izreke, da nam ne pomaže ni oružje ni oduševljenje, ako u osudnom času nema sposobnih i odvažnih muževa!

Sokolsko, državljansko i nacionalno vaspitanje stavlja svakog našeg pripadnika u neprekidnu službu naroda i otadžbine, jer mu to vaspitanje govori, da je snaga pojedinca samo u celini i da pojedinac može da uspeva samo u toj celini.

Sve sile naroda mora da se odrazuju u nepatvorenom obliku, samo u silnoj narodnoj zajednici. I pošto svaki pojedinac, po načelu sokolskog bratstva i sokolske jednakosti, stavlja samoga sebe u službu naroda, on time dragovoljno preuzima na sebe i sve dužnosti, koje celina zahteva od pojedinca.

Zato je sve to, što smo za ovih dvadeset godina postigli dobra i lepa, stečeno poštenim radom i skromnim životom, i predstavlja tečevinu tvrdog i ustrajnog rada pojedinca. Jer i tako zvani mali ljudi — a tih je u Sokolstvu ogromna većina — mogu da stvaraju velika dela, ako ih vežu iste težnje i zajednička siremljenja.

Mi Sokoli uvek smo nastojali da pomognemo narodu do pobe njevovih ideala. Delovali smo pozitivno i time odstranjivali zapreke, koje su imale da narod zadržavaju u njegovom razvoju. Svaki uspeh, koji su postigli pojedinci, ili koje je postigla naša skupnost, na bilo kome području života i rada — posebice sokolskog i javnog uopšte — prinosimo na korist opšteg narodnog blagostanja. Tako Sokoli posve dragovoljno pomažu celini, a time narod dobija na ugledu, dobrome imenu i i autoritetu, jačajući svoju egzistenciju i otpornost i množeći svoju odbranbenu snagu. Sokoli su štit i mač naroda! Sokoli su sok i mozak otadžbine!

Svaki naš pojedinac, koji se je sokolski vaspitao zna, da je Sokolstvo živa tvorba htenja i volje, koja želi da bude predstavnicom najvišeg stepena svih dobara narodnog zdravlja. Sve moralne i fizičke kreposti, koje narodu nameće sokolska vaspitna delatnost, moraju da se zrcale u značaju naše nacije, na kojoj jedino počiva sva snaga i veličina naše države.

U Jugoslaviji bi jugoslovenski nacionalizam morao da kroči realnim

putem rada i idejom slovenskog sokolskog bratstva u širinu Slovenstva. Tako mora da bude naše državljansko i nacionalno vaspitanje ono stvarno sredstvo, koje naš narod postavlja u isti red kulturne visine sa ostalim slovenskim narodima. I svaka tečevina, u tom pogledu, morala bi da bude naša zajednička svojina, jer je ona plod naših zajedničkih napora.

Sokolstvo nesme i ne može da priznaje privilegija, jer je naš vaspitni rad uperen protiv svakoga izkorištavanja. Hoćemo, da savesno pođemo moralnu i fizičku kakvoću pojedinca. Samo time nam se pruža mogućnost da narod, preko svih teškoća, zapreka i nevolja privedemo lepšem životu. Svemu zlu, koje danas tare narod, najpre i najviše je izvor u nama samima; zato je potrebno da lekovita vrela poteku također i najpre iz nas samih. Mi, Sokoli otvorićemo i svoje žile, ako bi bilo potrebno da se narod izleči i njegova sloboda sačuva našom krvlju!

Naš moralni osećaj neće dozvoliti da iko živi i radi sam za sebe, na štetu naroda, njegove časti i njegove samostalnosti! Ko ne izvršava svoje dužnosti, koje svaki mora da ima, prema potrebama i zahtevima sadašnjice, taj nema prava ni na tečevine, koje dozrevaju iz smotrenog rada svijui, na korist naše narodne zajednice! „Budimo radnici! Budućnost pripada radinom i smionom!“ Tako nas uči Tirš.

Po dvadeseti put obnavlja se ove godine naš Prvi decembar. Još uvek odjekuju Kraljevske reči Regenta Aleksandra, širom cele otadžbine: „Uveren sam, da ovim činom ispunjam svoju vladarsku dužnost, jer njim samo privedim konačno u delo ono, što su najbolji sinovi naše krvi, sve tri vere, sva tri imena počeli pripremati, te proglašavam ujedinjenje!“

I na temelju toga narodnog i državnog ujedinjenja, mi Sokoli svesni smo svoga položaja u narodu. Zalimo samo to, da nismo za tih dvadeset godina stvorili još više i mnogo više za narodno blagostanje, da nismo stvorili bar toliko, koliko se visoko dižu plamenovi naše ljubavi prema našoj otadžbini: da bi činima još vidnije dokazali vernost svojih sokolskih duša prema svima onima, koji su nam braća po krvi i jeziku, a koji još nisu okupljeni pod našim zastavama.

Sada hoćemo da pohrlimo dalje! Raditi moramo podvojenim snagama, više nego što smo do sada radili, da se pokažemo blagodarnim svima i svakome, koji su nas udružili u moćnu Jugoslaviju. Mislima i činima moramo da se pokažemo svesni, neustrašivi i požrtvovni glasnici slovenskog sokolskog bratstva!

E. L. Gangl

Proslava 1 Decembra u Čehoslovačkoj

Češki listovi javljaju, da će proslava 1 Decembra uzeti i ove godine u Čehoslovačkoj naročito svečani karakter. Tradicionalni koncert će biti priređen pod protektoratom ministra spoljnih poslova, dr. Hvalkovskog, i poslanika Jugoslavije u Pragu, dr. Protića. Program koncerta će biti isključivo jugoslovenski i čehoslovački.

Jedna parola češkog Sokolstva

„Kao što su nekada Češka Braća u šumama tražili skloništa i snage, posle katastrofe, tako danas Sokoli u Čehoslovačkoj traže snage u svojim vežbaonicama“, — to je geslo, koje čitamo u češkim sokolskim listovima.

Svi predstavnici naroda, svi krajevi, sve partije i svi staleži,

— ZA JEDINSTVENU JUGOSLAVIJU!

(Izjave i dokumenti iz vremena stvaranja Države)

Osjećamo se sretnima, što u ime Narodnoga Vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba možemo da pozdravimo Vaše Kraljevsko Visočanstvo u prestolnici oslobođene Srbije, kao vrhovnoga komandanta pobjedonosne narodne vojske, koja je u zajedničkoj borbi s vojskama moćnih saveznika stvorila uvjete za izvršenje velikoga djela našega narodnog ujedinjenja. Slovenci, Hrvati i Srbi, koji su na teritoriji bivše Austrougarske monarhije izveli prevrat i privremeno konstituirali nezavisnu narodnu državu, prožeti idejom narodnog jedinstva i oslanjajući se na veliko načelo demokratije, koje traži da svaki narod ima sam da odluči o svojoj sudbini, izjavili su već u objavi Narodnoga Vijeća, od 19 oktobra, da žele i hoće da se ujedine sa Srbijom i Crnom Gorom u jedinstvenu narodnu državu Srba, Hrvata i Slovenaca, koja bi obuhvatala sav neprekinuti etnografski teritorij Južnih Slovena. Da se ova misao provede u djelo, zaključilo je Narodno Vijeće, u svojoj sjednici od 24 novembra, da proglašava ujedinjenje države Slovenaca, Hrvata i Srba, sa Srbijom i Crnom Gorom u jedinstvenu državu i izabralo je svoje odaslanstvo, koje stupa pred Vaše Kraljevsko Visočanstvo, da Vam ovaj zaključak Narodnog Vijeća zvanično i u svečanoj formi saopći....

Neka živi Njegovo Kraljevsko Veličanstvo Kralj Petar!

Neka živi Vaše Kraljevsko Visočanstvo!

Neka živi naš ujedinjeni Srpsko-Hrvatsko-Slovenski narod!

Neka živi slobodna ujedinjena JUGOSLAVIJA!

(Iz adrese koju je je predsjednik Narodnog Vijeća, u Zagrebu, Dr. A. Pavelić, pročitao pred REGENTOM ALEKSANDROM, 1 decembra 1918, u Beogradu)

*

Primajući to saopštenje, uveren sam, da ovim činom ispunjavam svoju vladalačku dužnost, jer njim samo privodim konačno u delo ono, što su najbolji sinovi naše krvi, sve tri vere, sva tri imena, s obe strane Dunava, Save i Drine, počeli pripremati još za vlade blažene uspomena moga deda Kneza Aleksandra I i Kneza Mihajla, ono što odgovara željama i pogledima moga naroda, te u ime Njegova Veličanstva Kralja Petra I proglašavam ujedinjenje Srbije sa zemljama nezavisne države Slovenaca, Hrvata i Srba, u jedinstveno Kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca....

....Ja Vas, poštovana gospodo odaslanici, molim, da moju vladarsku reč i pozdrav odnesete svoj mojoj miloj braći, širom naše slobodne i ujedinjene JUGOSLAVIJE!

Živio ceo narod Srpsko-Hrvatsko-Slovenački!

Neka nam uvek bude srećno i slavno naše kraljevstvo Srba, Hrvata i Slovenaca!

(Iz odgovora REGENTA ALEKSANDRA na adresu Narodnog Vijeća)

*

Uverena u rešenost celoga srpskoga naroda da istraje u svetoj borbi za odbranu svoga svetoga ognjišta i slobode, vlada kraljevine smatra kao svoj najglavniji i u ovim sudbunosnim trenucima jedini zadatak, da obezbedi uspešan svršetak ovog velikog vojevanja, koje je, u trenucima kad je započeto, postalo ujedno borbom za oslobođenje i ujedinjenje sve naše neslobodne braće Srba, Hrvata i Slovenaca.

(Izjava srpske vlade, u Nar. Skupštini u Nišu, 24 novembra 1914)

*

Mi izjavljujemo da iz svečanih izjava hrvatskoga sabora proizlazi, da se Hrvati i Srbe smatra jednim istim narodom, koji imade jedne iste ideale, koji je jedan i nedeljiv po svetom jedinstvu materinske zemlje, krvi i jeziku.

(Hrvatski Odbor u Rimu, u decembru 1914 godine)

*

Slovenac, Hrvat, Srbin, jedan je narod, jer istim jezikom zbori, jedna ga misao spaja, isti osjećaj veže... To je jedinstven narod jugoslovenski, jedini zakoniti gospodar svoje zemlje, široke zajedničke domovine, Velike Jugoslavije!

(Proglas Jadranske Legije, iz januara, 1915 godine)

*

Jugoslovenski narodi, koje historija poznaje pod imenom Srba, Hrvata i Slovenaca, jedan su isti narod, ujedinjujući sve uvjete da postanu jedna narodna nezavisna država; on ima sva historijska i etnografska prava na čitavo zemljište gdje živi u kompaktnim masama.

(Jugoslovenski Odbor, u memorandumu francuskoj vladi, 6 maja, 1915)

naglašavaju, da je ovaj naš troimeni narod jedan isti po krvi, po jeziku govornom i pisanom, po osećajima svoga jedinstva, po kontinuitetu i celini teritorije, na kojoj nepodvojeno živi, i po zajedničkim životnim interesima svoga nacionalnog opstanka i svestranog razvitka svoga moralnog i materijalnog života.

Država Srba, Hrvata i Slovenaca, poznatih i pod imenom Južnih Slovena ili Jugoslovena, bit će slobodna, nezavisna Kraljevina s jedinstvenom teritorijom i jedinstvenim državljanstvom. Ona će biti ustavna, demokratska i parlamentarna monarhija, na čelu sa dinastijom Karadorđevića, koja je dala dokaza, da se s idejama i osećajima ne dvoji od naroda i da stavlja narodnu slobodu i volju vrh svega.

(Iz Krfske deklaracije, potpisane od N. Pašića i A. Trumbića, 7 jula 1917)

*

Zaupni shod »Narodne Stranke« zahteva ujedinjenje vseh delov jedinstvenega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov, (SHS) v samostojni neodvisni, vsake tuje nadvlade prosti državi.

(Rezolucija slovenačke »Nar. Stranke«, 13 januara, 1918)

*

Stoga jedinstveni narod Slovenaca, Hrvata i Srba smatra pitanje svoga državnoga ujedinjenja i slobode važnim pitanjem općega mira među narodima te traži, da mu međunarodnim garancijama bude osigurano oživotvorenje bezuvjetnoga prava narodnoga samoodređenja.

(Rezolucija Jug. akademske omladine u Zagrebu, 24 januara 1918)

*

Sklicajoč se na pravico samoodločbe narodov, vidijo spas slovenskega naroda v združitvi Hrvatov, Srbov i Slovencev v eno državno ozemlje; notranja uprava te narodne državne skupnosti se mora urediti i izvesti po demokratskih načelih v najširšem zmislu, pri čemur je sporazumno vpoštovati posebnosti vseh treh delov troimenskega naroda.

(Rezolucija Nar. Napredne Stranke u Ljubljani, 2 februara 1918)

*

Sve džinovske borbe u Francuskoj, združene sa našim i naših saveznika herojskim naporima na mačedonskom frontu, stvorit će naše narodno ujedinjenje i donet će pravdu i slobodu našem troimenom narodu, Srbima, Hrvatima i Slovincima, kao i celom čovečanskom rodu.

(Regent Aleksandar, u proglasu vojsci, 5 maja 1918)

*

Proletarijat Hrvatske i Slavonije stoji na stanovištu, da su Slovenci, Hrvati i Srbi jedan jedinstveni narod, pa da i njih prema tomu idu svi atributi jednog naroda, a naročito prema tome postoji i neutruljivo pravo, da i taj narod sebi uredi samostalnu, slobodnu i nezavisnu državu.

(Rezolucija Hrvat. socijaldemokratske stranke, 1 maja 1918)

*

Narod Hrvata, Srba i Slovenaca jeste, pod tri imena, jedan isti narod.

Dosledno tomu, upirući se o pravo narodnog samoodređenja, tražimo ujedinjenje i slobodu u narodnoj državi Slovenaca, Hrvata i Srba, u kojoj će narodne osobine troimenoga jedinstvenog naroda biti očuvane, a osiguran državno-pravni kontinuitet historičko-političkih teritorija. Upiroći se napose o historisko-državno pravo, tražimo očuvanje kontinuiteta hrvatske državnosti.

(Rezolucija Starčevićeve stranke prava, od 5 juna 1918)

*

Etničko jedinstveni narod Srba, Hrvata i Slovenaca ima neotuđivo pravo i dužnost, da sredstvom samoodređenja ostvari svoju jedinstvenu nezavisnu državu.

(Rezolucija Nar. Zbora u Splitu, 2 jula 1918)

*

Jedna od takvih istina je činjenica, da je narod Slovenaca, Hrvata i Srba etnički jedinstven narod i da to jedinstvo ima ostati prema opće poznatom nacionalnom načelu nerazdeljivo i bezuvjetno, koliko s obzirom na njegov neprekinuti teritorij, toliko i na državnu pripadnost.

(Izjava slovenačkih, hrvatskih i srpskih predstavnika u Zagrebu, 24 septembra 1918, potpisana od Dr. A. Korošca, Dr. G. Bulata, Dr. A. Pavelića, Stjepana Radića, Dr. D. Krasojevića, V. Koraća, Dr. S. Budisavljevića, Dr. I. Lorkovića i Dr. Janka Šimraka)

*

Tražimo ujedinjenje cjelokupnoga našega naroda Slovenaca, Hrvata i Srba, na čitavom njegovom etnografskom teritoriju, bez obzira na ma koje pokrajinske ili državne granice, u kojima danas žive, — u jednu jedinstvenu, potpuno suverenu državu, na načelima političke i ekonomske demokratije, što u sebi sadržava dokidanje svih socijalnih i ekonomskih nepravda i nejednakosti.

(Deklaracija Narodnog Vijeća u Zagrebu, od 19 oktobra 1918, potpisana od Dr. A. Korošca, Dr. A. Pavelića i Sv. Pribičevića)

*

Predstavnici Vlade Kraljevine Srbije i skupštinskih političkih grupa, predstavnici Narodnog Veća u Zagrebu, predstavnici Jugoslovenskog odbora u Londonu, skupljeni u Ženevi, varoši slobode, sretni su što mogu jednodušno, svečano i pred celim svetom konstatovati svoje ujedinjenje u državu Srba, Hrvata i Slovenaca.

(Ženevska Deklaracija, od 9 novembra 1918, potpisana od N. Pašića, Dr. A. Korošca, Dr. Trumbića itd.)

*

Narodno Vijeće SHS, u skladu sa svojim dosadašnjim zaključcima i prema izjavi vlade Kraljevine Srbije, proglašuje ujedinjenje države Slovenaca, Hrvata i Srba, obrazovane na cijelom neprekinutom jugoslovenskom području bivše austro-ugarske monarhije, s kraljevinom Srbijom i Crnom Gorom u jedinstvenu državu Srba, Hrvata i Slovenaca.

(Odluka Nar. Vijeća, od 24 novembra 1918 godine)

*

Da se Crna Gora s bratskom Srbijom ujedini u jednu jedinu državu pod dinastijom Karadorđevića, te tako ujedinjena stupi u zajedničku Otadžbinu našeg trolemenog naroda Srba, Hrvata i Slovenaca.

(Odluka Podgoričke Skupštine od 26 novembra 1918)

Nj. Vis. Regent Aleksandar prima izaslanstvo Nar. Vijeća Slovenaca, Hrvata i Srba, iz Zagreba, 1 decembra 1918. (Prema slici I. Tišova)

Jeste li poslali pretplatu za sokolske listove?

Na pragu trećeg desetleća

U jednom intimnom razgovoru na Krfu, dok je još sudbina našeg naroda lebdela nad vrhovima Kajmakalana, Kozjaka i Dobrog Polja, tada još mladi italijanski diplomata Karlo Sforca rekao je Nikoli Pašiću, da je ujedinjenje Jugoslovena istorijski zakon dvadesetog veka. G. 1922. godinu dana posle proglašenja Vidovdanskog ustava, u Parizu, prilikom posete u hotelu Kontinentalu, koju mu je Sforca bio učinio kao italijanski ambasador, potsetio ga je Pašić na tu izjavu, veleći da ni jednog trenutka nije na nju zaboravio.

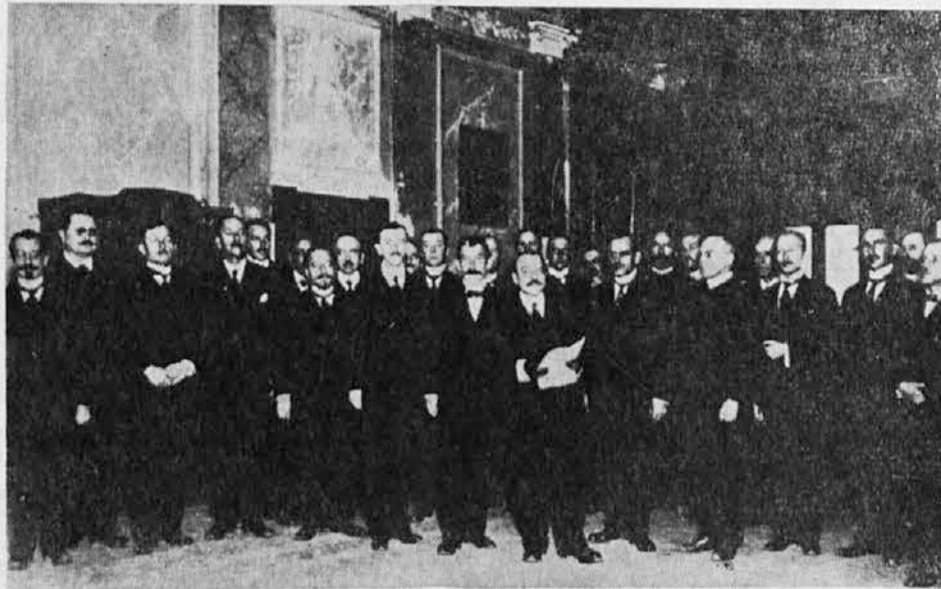
I mi, kada o dvadesetj obletnici Prvog decembra hoćemo da jednim obuhvatnim pogledom unazad stvorimo jasnu i određenu sliku o suštini onoga što se u toku minulih dvadeset godina zbilo u našem narodnom i državnom životu, u obilju događaja, u mnozi složenih činjenica, iznenadnih i neočekivanih obrta, promena u ljudima i u mišljenjima, suprotnih i nedoslednih odluka, skretanja u levo i u desno, zaletanja unapred i vraćanja unatrag, — u celom tom vijugavom zbivanju kroz ta dva desetleća, moramo sa dubokom unutrašnjom verom da gledamo kao u postepeni proces, u postepeno ostvarenje toga istoriskog zakona. Prvi decembar spoljašnji je simbol ideje ujedinjenja, koji svojim svečanostima oživljava i produbljava u nama svest o njegovu značenju; samo ujedinjenje pak, kao unutrašnje, duhovno i organsko stapanje u celinu pojedinih delova i stvaranje jedne jedinstvene nacionalne svesti i duše, nije trenutni događaj nego pretstavlja istorijski proces koji traje decenijama, pa i duže.

Prvom decembru 1918 nije prethodio samo Veliki svetski rat nego i ceo Devetnaesti vek: od Karađorđa i Miloša, Gaja i Strosmajera, Njegoša i Kneza Mihajla, i mnogih drugih slavnih imena pa sve do Kralja Oslobođioca i Kralja Ujedinitelja. Ujedinjenje našeg naroda nije osamljeno ni slučajno. Ono pretstavlja tako reći završnu fazu pobeđe nacionalne ideje i prava samoopremljenja naroda u Evropi, na koju smo mi, kao i većina slovenskih naroda, po maćehinskoj čuđi Istorije, morali kao poslednji da čekamo preko sto godina. Još 1848, u jesen, rekao je grof Kavur kao mladi pijemontski poslanik, u govoru koji je o slovenskom pokretu održao u parlamentu u Turinu: „Postoji na teritoriji Carevine (austrijske) mnogobrojna, energična, smela rasa, koja već vekovima prolazi kroz teška iskušenja; to je slovenska rasa. Ona se širi od obala Dunava do čeških planina. Ona hoće da se potpuno oslobodi, da ponovno zadobije svoju samostalnost. Stvar za koju se bori pravedna je i plemenita; iza nje stoje legije još neobrazovanih ali neustrašivih i energičnih njenih sinova; ona dakle u dalekoj budućnosti mora pobediti... Ne mislim da ovdje pevam himne Hrvatina, pa čak ni njihovom neustrašivom vodi, banu Je lačiću. Napominjem samo da je zastava, koju su oni razvili, slovenska zastava, a nikako, kao što neki misle, zastava reakcije i despotizma... Verujem da borba koja se vodi u nedrima Austrije nije ni u kom slučaju politička borba kao što je bila ona u martu (1848), nego u prvom redu predigra strašnog rata

Da se ostvari spoljašnje naše ujedinjenje, bilo je potrebno da se sruše dve imperije, i da se tako ispuni prorokanstvo apostola političkog ujedinjenja i oslobođenja italijanskog naroda, Macinija, koji je već pedesetih godina prošlog veka jugoslovenski pokret obeležio kao najvažniji, posle italijanskog, za buduću Evropu, i koji je 1871 godine, godinu dana pre svoje smrti, napisao: „Tursko i austrisko carstvo neminovno su osuđeni na propast... A držak mača koji će ih uništiti, nalazi se u rukama Slovena”. I zato se može reći da istorijski zakon dvadesetog veka nije samo naše ujedinjenje nego i ujedinjenje i stvaranje i ostalih slobodnih slovenskih država, čehoslovačke i poljske.

Ali time proces ujedinjenja i unutrašnje izgradnje ni kod nas, ni u drugim slovenskim državama, još nije ni blizu okončan. Načelo da Sloven sa Slovenom, treba da vlada, još nije svuda ostvareno. Još se svuda traži ravnoteža, unutrašnja i spoljna; odatle svi trzaji i sva previ-

ranja. U jednom intimnom razgovoru na Krfu, dok je još sudbina našeg naroda lebdela nad vrhovima Kajmakalana, Kozjaka i Dobrog Polja, tada još mladi italijanski diplomata Karlo Sforca rekao je Nikoli Pašiću, da je ujedinjenje Jugoslovena istorijski zakon dvadesetog veka. G. 1922. godinu dana posle proglašenja Vidovdanskog ustava, u Parizu, prilikom posete u hotelu Kontinentalu, koju mu je Sforca bio učinio kao italijanski ambasador, potsetio ga je Pašić na tu izjavu, veleći da ni jednog trenutka nije na nju zaboravio. I mi, kada o dvadesetj obletnici Prvog decembra hoćemo da jednim obuhvatnim pogledom unazad stvorimo jasnu i određenu sliku o suštini onoga što se u toku minulih dvadeset godina zbilo u našem narodnom i državnom životu, u obilju događaja, u mnozi složenih činjenica, iznenadnih i neočekivanih obrta, promena u ljudima i u mišljenjima, suprotnih i nedoslednih odluka, skretanja u levo i u desno, zaletanja unapred i vraćanja unatrag, — u celom tom vijugavom zbivanju kroz ta dva desetleća, moramo sa dubokom unutrašnjom verom da gledamo kao u postepeni proces, u postepeno ostvarenje toga istoriskog zakona. Prvi decembar spoljašnji je simbol ideje ujedinjenja, koji svojim svečanostima oživljava i produbljava u nama svest o njegovu značenju; samo ujedinjenje pak, kao unutrašnje, duhovno i organsko stapanje u celinu pojedinih delova i stvaranje jedne jedinstvene nacionalne svesti i duše, nije trenutni događaj nego pretstavlja istorijski proces koji traje decenijama, pa i duže.

Pretsednik Narodnog Veća SHS, Dr. A. Pavelić, čita zaključak Nar. Veća za ujedinjenje, 1 decembra 1918.

govori prošlost raznim svojim jezicima i zato se često ne razumemo ni lako ni pravo. Sukobi koji se pojavljuju, plod su i izraz tih tuđinskih kalemaka koje su vekovi iz raznih i suprotnih podneblja nakalemili na našu nacionalnu dušu. Da se sve te suprotnosti ublaže i da se ceo naš nacionalni život u svemu svede na jedan zajednički kulturni imenitelj, potrebno je mnogo vremena, potrebno je mnogo strpljenja, mnogo dobre volje i ljubavi, mnogo uvidavnosti i mnogo širokodrudosti. Jedinstvena nacionalna svest ne stvara se mehaničkim nivelisanjem i nasilnim brisanjem raznolikosti nego poštivanjem živih tradicija koje imaju duboka korena u osećajnosti pojedinih delova naroda i kraljeva i postepenim njihovim povezivanjem u skladnu celinu. Na taj će način ono što je istinski i originalno nacionalno, neprimetno potisnuti i izbrisati ono što je tuđe i nakalamljeno. Ovakav proces sporiji je i duži, ali u toliko sigurniji, lakši i bezbolniji. Takav je hod istorije bio i kod drugih naroda, i samo su izuzetno veliki i krupni događaji mogli da ubrzaju njegov tempo. — Mi takvih velikih događaja, u kojima bi zajednički učestvovali ceo naš narod, do sada nemamo; zato nemamo ni tako snažnih i u dubini duše svih delova našeg naroda jednako usađenih zajedničkih tradicija, u kojima je najveća kohezijska snaga svakog naroda. U toliko nam je više potrebna postupnost i opreznost u unutrašnjoj izgradnji naše države i u duhovnom stapanju našeg naroda. Čuveno jugoslovensko „sutra”, zbog čega su nam se Nemci tako često s pravom izrugivali, u ovom smislu najviše je na mestu, kao i u engleskoj spoljnoj politici ono poznato Asquithovo „wait and see”.

Jugoslovensko Sokolstvo može s pravom da reče za sebe, da je bilo duhovna avangarda našeg nacionalnog ujedinjenja. Ono pretstavlja jednu od retkih tradicija koje su prethodile Svetskom ratu; jugoslovensko u svojoj srži, ono je već tada bilo opšta narodna svojina, doživljaj u kome je učestvovali ceo naš narod u svim svojim delovima i pokrajinama. I zato je duhovni kapital koji je naše Sokolstvo unelo u našu zajedničku dr-

Sokolstvo, u 20-godišnjici osnivanja Kraljevine

U svesti, dotično potsvesti svih nas, tinja dejstvo nama suvremenih i od nas starijih povosnih zbivanja. Od Gvozda do Kosova; od Ivana Gundulića do Andrije Kačića; od Garašaninovih „Narčrtanija” do Napoleonove Ilirije; od Gaja do Račkoga i Strosmajera; od „Jugoslovenskog Carstva” do „Ljubljanskog jugoslovenskog programa”; od Miletićevog jugoslovenskog narodnog jedinstva do Petra Mrkonjića; od povratka Karađorđevića na prestolje do Splitske Riječke i Zadarske resolucije; od balkanskih ratova do svetskog rata; od albanske Golgote do proboja solunskog fronta; od zaključka Hrvatskog Sabora 29 oktobra do 1 decembra 1918; od Kralja Petra I. Velikog Oslobođioca do Viteškog Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja; od Marseljske tragedije i amaneta Kralja Ujedinitelja „Čuvajte Jugoslaviju” do velike nade svih Jugoslovena, mladoga nam Kralja Petra II., — u neprekinitom nizu redaju se i kod Srba i kod Hrvata i kod Slovenaca veći i neimari jugoslovenskog narodnog jedinstva, koje je Viteški Kralj Ujedi-

na dan svoje smrti: „Italija je bezmalo stvorena. Mi smo svi Italijani. Mnogo smo stvorili, stvorili smo Italiju. Da, Italija postoji; stvar ide!”

Nego prostor lista, a naročito sokolska sredina, kojoj su ove moje reči namenjene, preče me, da se dalje pozabavim načinom, kojim su kroz ovo dvadesetodište bila rešavana i politička, ustavna, sudska i upravna, finansiska i prosvetna pitanja, koja, sa tolikim drugim, vojne i opšte odbrambene prirode, kao i sa onim zastupanja države na strani, pretstavljaju bitne sastojke spoljašnjeg i unutrašnjeg uređenja jedne države.

Put ujedinjenju plemenskog Sokolstva obeležen je trima godinama: 1912, 1919 i 1929. Godine 1912 počinju u Pragu dogovaranja o ujedinjenju plemenskog Sokolstva u Jugoslovensko Sokolstvo, do kojega dolazi tek 1919, jer je u međuvremenu buknuo najpre Balkanski, a zatim svetski rat.

Uvod u to ujedinjenje i istovremeno uvod u veliku jugoslovensku simfoniju bila su četiri velika veledjajnička procesa u Vojvodini, u Hrvatskoj, u Bosni i u Dalmaciji, i austro-madžarska vešala, kuršumi, tamnice, zatočenja i taoštva, sokolski i prema tome jugoslovenski zadojenih pojedinaca! Na ovaj način Austrija, koja nije progoinila plemenski zadojene građane, nego ih je uspešno snubiła, i u njima nalazila saveznike, htede ubiti Sokolstvo a preko njega jedinstvo jugoslovenskog naroda. A jer je misao narodnog jedinstva večna kao i sam narod, a Austrougarska bejaše samo jedan izveštačeni geografski pojam i tipična verska imperija, Sokolstvo odbi udarac i ostate da i dalje vrši svoj visoko etičko-nacionalni poziv u jugoslovenskom narodu, a Austro-Ugarska monarhija surva se u nepovrat!

Dana 26 januara 1919 pretstavnicu Hrvatskog sokolskog saveza, Srpskog sokolskog saveza i Slovenske sokolske sveze jednoglasno pristadoše da se misao ujedinjenja provede u Sokolstvu.

Država proživljava prve bure; preti pogibelj boljševizma, protiv kojega treba, kao odbranu i štit, postaviti samo narodni moral i narodne vrline. U času kada smo postigli slobodu i ujedinjenje, sokolstvo pomaže da država, koja je svaki čas (radi ideje boljševizma), mogla doći u krizu, a njezin opstanak u pitanje, ne padne u veće zlo nego li je bilo i samo austro-madžarsko ropstvo.

Sokolstvo vrši svoju pogravitu ulogu: Čuva tek posađenu jugoslovensku biljku i na sokolskom sastanku u Zagrebu, 26 januara 1919, proglašuje stapanje Sokolstva u jedan savez.

Dolazi do prvog, vidovdanskog sokolskog sabora u Novom Sadu juna 1919 godine.

Sokolstvo dobiva time svoje krštenje u oslobođenoj i ujedinjenoj Otadžbini. Prvi Sokolski Sabor postaje konstituantom dotadašnjeg plemenskog Sokolstva, koje se u duhu Oslobođenja i Ujedinjenja ujedinjava u Jugoslovensko sokolstvo. Jugoslovensko Sokolstvo, bez obzira na pleme, veru i stalež, ide za tim, da provede moralno, fizičko i duševno obrazovanje naroda, služeći u slobodnoj domovini svome narodu i svojoj državi svim fizičkim i moralnim silama, da stvori viši kulturni tip jugoslovenskog čoveka, da svakoga svoga člana tako uzgoji, da postane dobar, telesno, duševno i moralno harmonički razvijen čovek.

Na devet godina kasnije nastaje izvan Sokolstva krvava katarza mahnite plemensko-strančarske parlamentarne borbe. Tada sazre mudra odluka Genija jugoslovenskog naroda, Kralja Viteza Ujedinitelja, da jednim od onih orlovskih pogleda, koji obuhvataju čitav svet, postavivši Svoga Sina na čelo Sokolstva, pozove Sokolstvo da mu pomogne skrenuti Zemlju sa puta, kojim se više nije moglo ići. Tada smo svi mi bili pozvani da konačno pobedimo u sebi prošlost i ono što nas je po htenju i zamisli drugih imalo razdvojiti te da u punoj sintezi svih najplemenitijih sokolskih tradicija, izgradimo najjači bedem odbrane narodnog i državnog jedinstva.

Baš u činjenici osnivanja Sokola Kraljevine Jugoslavije Otadžbina dobija „granitni bedem o koji će se lomiti svi

telj konačno postavio u temelje jugoslovenskog državnog života. —

Danas kada slavimo dvadesetu godišnjicu osnivanja Kraljevstva i kada u vremenskoj perspektivi vidimo pred svojim očima nanizana sva zbivanja kroz ovo razdoblje, možemo, unatoč hvaliteljima prošlih i u nepovrat pošlih vremena i unatoč zadnjih a, nadajmo se, i poslednjih epigona jedne neprodne, nepolitičke, nenarodne i nada sve nedržavne involucije, ponoviti i na Jugoslaviju primeniti reči, koje je najveći neimar talijanskog narodnog jedinstva i najveći državnik, koji je ikada rukovodio sudbinom ma koga naroda na putu k slobodi, Kamilo konte Benco di Kavur, kazao na samrtnoj postelji,

žavu ogroman i neocenjiv. Proces duhovnog stapanja i formiranja jugoslovenske nacionalne duše u sokolskim redovima najviše je uznapredovao. U svome jugoslovenskom elanu, ono je katkada možda i suviše odjurilo napred ispred širokih narodnih masa, koje — teže obremenjene prošlostju — nisu mogle uvek da ga sa takvom brzinom slede. Zato će Sokolstvo, visoko i čvrsto držeći u rukama jugoslovensku zastavu, nastojati da taj razmak smanji. Ali, i u trećoj deceniji posle ujedinjenja, kao i ranije, ono će ostati verni, požrtvovni i nepokolebljivi borac jugoslovenske misli, neumorni saradnik na izgradnji jugoslovenske nacionalne svesti u širokim slojevima naroda, i tako jedan od glavnih činilaca i tvorca istinskog, realnog jugoslovenstva, u kome će biti u punoj meri ostvarena pravedna ravnoteža unutrašnjih snaga i interesa, poštovanje osveštanih tradicija svih delova i pokrajina, organska sinteza celokupnog, i srpstva i hrvatstva i slovenaštva. Sa takovom živom dušom nadahnuti jugoslovenski narod biće tada ne samo silan, moćan i nepobediv, nego i istinski stvaralac kulturnih vrednosti i saradnik na napretku čovečanstva, u čijoj sredini će zauzeti ono mesto koje mu po njegovim duhovnim i moralnim vrednostima neosporno pripada.

Dr. Vladimir Belajić

Sokolske žrtve

Velika dela i prave vrednosti ne stvaraju se i ne postižu se bez žrtava. To je, izgleda, zakon koji važi za pojedinca kao i za čitave narode. U podnošenju žrtava kao da se nalazi neka etička latentna, skrivena snaga, koja se posle podnesene žrtve oslobađa u potencijalnu, aktivnu energiju, koja stvara nova dela, a donosi ujedno osećaj duševnog mira i sreće.

I naše sokolstvo može da prinese kandilo i da pripali voštanicu dostojnim žrtvama, palim radeći na sokolstvu kao zavetnoj narodnoj misli. Isto tako, naše sokolstvo može sa punim ponosom da ukaže na svetla sokolska imena, koja su podnela teške i krvave žrtve tamničkih sužnjeva i koja se i danas nalaze na trnovitoj, ali svetloj i čestitoj stazi sokolskog i narodnog delanja.

Miško Jovanović

Na jubilarni dan naše narodne slobode i ujedinjenja sa puno topline, ljubavi i zahvalnosti mi se sećamo ovih sokolskih žrtava, podnesenih za Kralja, Narod, „Veru i Otečestvo“. Sa zahvalnošću i pijetetom sećamo se, na današnji dan, progona i tamnovanja naših sokola, njihovih fizičkih i duševnih bolova kao i svih stradanja i suza njihovih porodica. Sa istim poštovanjem mislimo ujedno na sve naše sestre i braću, koja su za sokolstvo, narodnu čast i slobodu podneli sve muke, borbe i tamnovanja, pa i danas svoju ljubav i veru prilažu u savesnom i čestitom sokolskom radu.

Teško je saznati i oceniti težinu pojedinih sokolskih žrtava, priloženih u borbi za narodnu slobodu i slobodu ljudske savesti. Ali na profilu znanih i neznanih sokolskih žrtava sa naročitim plastikom ističu se sudske odaje, i tamne i hladne prostorije kazamata, u koje su dovodena naša braća i sestre zbog svog sokolskog rada i zbog vere u vrednost podnošenja žrtava za narod i njegovu slobodu. Ta tužna mesta ujedno su svedoci veličine podnetih žrtava, koje i danas ukazuju, kojim putevima treba ići radi očuvanja tekovina, stvorenih ovim žrtvama.

Kada se prelistaju zapisnici sudskih talasi naših neprijatelja“. Ove proročke reči Kralja Viteza ostvaruju se na deset godina pošto su bile izrečene. Sokol Kraljevine Jugoslavije postaje zaista bedem, o koji se lome svi talasi unutrašnjih protivnika i neprijatelja naroda, države i dinastije.

U temelje ove vebne zgrade, koja je naša zajednička kuća, uzidane su kosti stotina tisuća njezinih najboljih sinova i najlepše stranice naše povesti.

Danas, o dvadesetogodišnjici njezina osnivanja, mi Sokoli gledamo na nju sa perspektive, gde prestaju sitne prepirke, inat zbog nezadovoljene ambicije i odvratna lična razračunavanja, koja zasenjuju vid i zamračuju razum. Mi Sokoli, momčad na mrtvoj straži jugoslavenske državne lađe, vidimo kako talasi uzburkanog mora udaraju o njezine bokove, ali pogledom usmerenim o pramac njezin vidimo i luku, kamo ona juri, vodena sigurnom rukom. Ona će pouzdana i sigurno lamo stići, na dan punoletnosti našega ljubljenog Vladara, koji će preuzeti njezino voćstvo i oboružan ljubavljvu svojih vernih državljana, u prvome redu nas Sokola, povesti je putevima časti, napretka i slave. Nestaće mestimičnih oblaka i oborina i u celoj našoj Otadžbini sinuti će sunce, jugoslavensko sunce, da ogreje sve nas, Srbe, Hrvate i Slovence!

Dr. Hugo Werk

veleizdajničkih sokolskih procesa, kada se pročitaju optužnice državnih tužilaca i pitanja sudija bivše Austrougarske Monarhije, i kada se procene dela, zbog kojih su sokoli u vremenu Svetskoga rata izvođeni na veleizdajničke procese, bacani u tamnice i vešani, onda se nesumnjivo sme tvrditi, da su sokoli u mnogome predstavljali preteču naše narodne borbe za slobodu i ujedinjenje. U ovom pogledu sokolske žrtve kao da su podnošene u ime unutrašnjeg, iskonskog narodnog nagona, koji je određivao pravac i davao oblike sokolske duhovne revolucije, koja je počela da dobija svoje vidne i snažne izražaje već od prvih godina ovoga stoleća.

Ova iskonska narodna snaga upravila je poglede naših sokola iz tadašnje Austrougarske na malu i mladu zemlju Srbiju, na njenu vojsku i na njenog sedog i omiljenog Kralja Petra I Karadorđevića. Da nije bilo narodne volje, ne bi bilo ni narodnog oslobođenja. Ta narodna volja na instinktivan, lep i vidan način bila je izražena u onim smelom i divnim poklicima jugoslavenske omladine, koja je sedoga Kralja Srbije pozdravila kao svog prvog jugoslavenskog Kralja. Ta ista narodna volja bila je izražena u sokolskom pokretu jugoslavenskih krajeva, koji su isto tako upućivali svoje misli i srca Kralju Petru I i njegovoj narodnoj vojsci, pretstavniku solidnog i hrabrog neimara naše jugoslavenske domovine i slobode.

I zbog ovakvog svog osećanja i rada, sokolstvo je izvedeno pred teški sud. I svuda, u Sarajevu i Banjoj Luci, u Tuzli, u Zagrebu — svuda gde se hapsilo, ispitivalo, osuđivalo i vešalo, osećalo se da je kod tih uhapšenih, ispitivanih, osuđivanih i vešanih postojala duboka ljubav i vera u narodnu slobodu, u vojsku Kralja Petra, u konačno oslobođenje i ujedinjenje.

Tako je — miran, brižan i sa puno vere — izveden prvi na vešala naš dragi sokolski brat Veljko Čubrilović, zatim starešina tuzlanskih sokola, Miško Jovanović i najzad Danilo Ilić. Takođe veliki broj tuzlanske gimnazijske i sokolske omladine bačen je kao sužanj teških tamnica dvojnog monarhije.

Cesto su podrhtavala vešala i na njima se njihala mlada i sveža tela naših sokola. Ostali su čekali na svoj red i na svoju sudbu.

Tako su odvojeni od svojih milih naših najbolji, čestiti sokoli: i Čedo Milčić, i Petar Bilbija i Milutin Jovanović, i Vojo Besarović, i Jovo Popović, i Stevo Zakula, i Božo Tomić, i Vlado Malić, i Laza Popović i mnogi drugi. Svojim žrtvama iskupili su sokolske žrtve male Srbije, i njenih sokola i vojnika. Nad jednim je izvršena justifikacija vešanjem. Drugi su očekivali izvršenje ovakve iste justifikacije. A ostali su čekali i dočekali u tamnicama ne samo dan svoje slobode, već ujedno i dan slobode i ujedinjenja celog naroda.

Veljko Čubrilović

Ove sokolske žrtve daju moralno pravu našem sokolstvu da traži poštovanje i čuvanje tekovina, zadobijenih prilaganjem ovako dragocenih i svetih žrtava. Ujedno, ove i sve druge sokolske žrtve, podnesene u velikim danima borbe za naše narodno oslobođenje i ujedinjenje, ukazuju da žrtve uvek stvaraju i velika dela.

To je veliki, nepisani zakon prirode i sveta: Treba imati moralne snage, koja čini da se za velika dela podnose često i velike žrtve.

dr. Milorad Dragić

Smrt Dr. Ante Trumbića

Prošle nedelje, 18. novembra, preminuo je u Zagrebu vrlo ugledni naš političar i prvi ministar spoljnih poslova ujedinjene jugoslavenske države, Dr. Ante Trumbić.

Rođen 17. maja 1864. god. u Splitu, od seljačkih roditelja, Dr. Trumbić je nakon svršenih pravnih nauka postao advokat, a 1895. je prvi put izabran za poslanika u dalmatinskom saboru. Godine 1897. izabran je i u bečki parlament. Pripadao je Starčevićovoj stranci, ali se ubrzo razišao sa dr. Josipom Frankom i sa frankovim pravašima, pa je, zajedno sa Jurjem Biankinom, postao jedan od osnivača Hrvatske Narodne Stranke u Dalmaciji, koja je u svoj program unela misao sloge i jedinstva sa Srbima.

Dr. Trumbić je bio jedan od glavnih inicijatora Riječke rezolucije, g. 1905, kao i t. zv. Zadarske rezolucije od iste godine, kojima se čitava nacionalna politika na slovenskom jugu u bivšoj Austro-ugarskoj monarhiji, postavila na bazu srpsko-hrvatske zajednice i sklopila sporazum sa opozicionim Mađarima, za zajedničku borbu protiv Beča.

Godine 1907. dr. Trumbić je postao predsednik opštine Splita, a kad je god. 1914. buknuo svetski rat, prebegao je u inozemstvo, pa je najpre stupio u t. zv. Hrvatski odbor u Rimu, koji se izjasnio za zajednicu sa Srbijom, a protiv Austrije, a koji se docnije proširio i pretvorio u Jugoslavenski odbor. Zbog svoga velikog ugleda, erudicije i političkog takta, dr. Trumbić je bio izabran za predsednika toga Odbora, pa je kao takav bio na čelu svih borba i nastojanja naše emigracije u inozemstvu, za vreme rata, za oslobođenje svih Srba, Hrvata i Slovenaca ispod habzburškog jarma i za stvaranje samostalne jugoslavenske države. Naročito treba podvući njegovu borbu protiv Londonskog ugovora, da spasi Dalmaciju za jugoslavensku državu; kao i stvaranje Krfske deklaracije, koju je kao pretstavnik Jugoslovena iz bivše monarhije, potpisao skupa sa N. Pašićem, kao pretstavnikom Srbije, a kojim su postavljeni temelji današnje naše ujedinjene države.

Nakon ujedinjenja je dr. Trumbić postavljen za prvog ministra spoljnih poslova nove jugoslavenske države, na kome mestu je ostao do posle sklaapanja rapalskog ugovora, kojim su konačno određene granice naše države prema Italiji. God. 1920. bio je izabran za poslanika u Dalmaciji. Nakon toga, dugo vremena nije bio biran, dok nije opet god. 1935. bio izabran kao poslanik kotara Imotskog. Poslednjih desetak godina dr. Trumbić je pripadao Radićevoj partiji bivše HSS, i na njenom programu je izabran za poslanika.

Nad grobom ovog retko zaslužnog i uvaženog nacionalnog radnika, borca i političara, našla se složna, u isticanju njegovih zasluga, čitava jugoslavenska javnost, srpska, hrvatska i slovenačka, kao i sve grupe i partije. Počivši dr. Trumbić je u svome dugom i plodnom životu pripadao različitim partijama, ali niko nikada nije mogao da mu porekne duboki patriotizam i velike zasluge koje je imao za rušenje bivše Austro-ugarske monarhije, za rad na zajednici Srba i Hrvata, za stvaranje jugoslavenske države i za spašavanje što većeg dela našeg nacionalnog teritorija za našu zajedničku državu. Dr. Trumbić je još i posle rata, u jednom važnom momentu, naročito podvukao svoje jugoslavinstvo, a to je bilo prigodom glasanja Vidovdanskog ustava, u julu 1921. U svojim vrlo zapaženim govorima, Dr. Trumbić se već onda odlučno zalagao da se u Vidovdanskome ustavu našoj državi dade ime „Jugoslavija“, a ne „Država SHS“. Podneo je čak o tome i konkretan predlog, po kome je prvi član ustava trebao da glasi:

„Jugoslavenska država je ustavna, demokratska, parlamentarna monarhija, sa dinastijom Karadorđevića. Naziv je monarhije: ujedinjena Jugoslavenska Kraljevina. Ime je državi: Jugoslavija.“

Na koncu treba napomenuti i to, da je dr. Ante Trumbić još u mladim godinama postao član tadašnjeg Hrvatskog Sokola u Splitu, pa je to jedan

razlog više da mu, nad njegovim grobom, oda počast i celokupno jugoslavensko Sokolstvo. Slava Dr. Trumbiću!

*

Ova dva pasusa iz govora i nadpisa Dr. Trumbića, najbolje pokazuju, kakve su bile njegove smernice i želje, za vreme stvaranja Jugoslavije:

„Direktiva za mene i moje drugove jeste ova: jedan narod — jedna država, osnovana na demokratskim principima slobode i jednakosti. To je naš aksiom, sve ostalo je za diskusiju. Naše jedinstvo mora da bude sinteza narodne cjeline, u kojoj ima da se fuzionišu sve dosadašnje narodne tekovine i osobine. S toga Jugoslavija nije ni srpska, ni hrvatska, ni slovenska, nego demokratsko stapanje partikularnih plemenskih dijelova u jednu narodnu cjelinu. Svi pritoci neka se slivaju u glavno korito. Bez toga nećemo uspjeti da stvorimo ni naciju, ni državu. U njoj nam je sloboda i dužnost.“

Narod smo od tri imena, od tri vjere, od tri zastave, ali pored toga nismo troje, jer ni ime, ni vjera, ni zastava nisu narod. Narod je duša, a ona je jedna, kako su zasvjedočili naši heroji na Ceru, na Rudniku, u Dobruđi, na Kajmakčalanu, na Sokolu, na Dobrom Polju, na Veterniku, na Kozjaku i na stotinu manjih bojišta, gde su izdržali muke i svadali otpore za četiri dobre godine, što su ih mogli izdržati i svladati samo legendarni divovi, a ne ljudi. Svi su bili nedostizivo veliki u hrabrosti i požrtvovanosti. Sva naša snaga i sav ponos naš, sve je u našem divnom narodu.“

„Nama se ne radi o sjedinjavanju više država, nego o ujedinjenju jednog istog naroda u jednu jedinstvenu državu. Kao što ima samo jedan narod, tako neka bude i jedna jedinstvena država. Samo tako moći će da živi jedan solidan organizam, sposoban da osigura cijelom narodu njegove životne, moralne i materijalne interese.“

„Medutim, ideja jedne jedinstvene ustavotvorne skupštine za cijelu državu, ne znači da svi državni poslovi moraju da ostanu koncentrisani samo u jedno zakonodavno tijelo, povjereni samo jednoj izvršnoj vlasti. Ideja jedne države ne povlači za sobom sistem stroge centralizacije. Država može da postoji i u slučaju gdje se ostavljaju kompetenciji središnjeg parlamenta i središnjoj izvršnoj vlasti, samo poslovi spoljne politike i oni poslovi iz politike unutrašnje, koji su apsolutno potrebni za opstanak i razvoj države kao jednog cijelog organizma. Ovi poslovi mogu da budu slijedeći: vladalac, spoljna politika i njeni predstavnici na strani, carina, narodna odbrana, novac i zajedničke financije, saobraćaj u koliko se odnosi na interese cijele države, trgovinu itd. Ovaj problem unutrašnjeg uređenja jedan je od velikih zadataka ustavotvorne skupštine.“

Ministar Mastrović u Savezu SKJ.

Ministar fizičkog vaspitanja naroda, brat Ante Mastrović, posetio je 19. okt. prvi put prostorije Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, u pratnji šefa kabineta, brata S. Celara.

Ministar Mastrović je došao u prostorije Saveza upravo u vreme dok je zasedao Izvršni odbor Saveza SKJ, pa ga je u ime uprave Saveza pozdravio i zam. starešine, brat Gangl. U svome govoru brat Gangl je podvukao zadovoljstvo što je na čelo resora za fizičko vaspitanje došao ponovo jedan brat Soko, ističući da vrhovni cilj Sokolstva, danas kao i uvek, ostaje rad za Kralja i Otadžbinu, vaspitanje naroda na svim područjima javnog života i odbrana ideala na kojima je Jugoslavija sazdana.

Ministar fizičkog vaspitanja odgovorio je, isto tako srdačnim rečima, podvlačeći, da već od najranije mladosti pripada Sokolu i da je uvek pratio sa zadovoljstvom svaki sokolski uspeh. Zato će i u buduće podupirati Sokolstvo u svim njegovim nastojanjima, snatrajući da ono pretstavlja najidealniju i najuzvišeniju narodnu organizaciju.

Posle toga se Ministar Mastrović zadržao dugo u razgovoru sa članovima Savezne uprave i obišao sve prostorije i sva odeljenja u Savezu SKJ.

Iz Saveza SKJ.

Sednica Izvršnog Odbora

Dana 19 i 20 o. m. održana je u Beogradu sednica Izvršnog odbora Saveza SKJ, na kojoj su raspravljena mnoga važna pitanja. Sednici je pretsedavao prvi zamenik starešine br. Engelbert Gangl, a bila su prisutna i ostala tri zamenika starešine kao i gotovo svi članovi Odbora.

Zamenik starešine br. Dr. Vladimir Belajčić podneo je u ime Starešinstva kratak izveštaj o Saveznoj školi, o Saveznom domu, o poseti čehoslovačkog poslanika br. Lipe, o Sokolskom stadionu, o Prvom decembru i o pitanju činovnika Saveza.

Poglavarstvu grada Beograda predata je molba za besplatno dodeljivanje gradilišta za Saveznu školu, koja bi se imala podići u blizini Pančevačkog mosta, a služila bi za savezne prednjačke, prosvetne i ostale stručne tečajeve. Savezni dom imao bi se podići u središnjem pojasu Prestonice, pa je u tu svrhu pregledano nekoliko zgrada koje dolaze u obzir za otkup. Konačni izbor još nije izvršen, a ima da se učini do naredne sednice Izvršnog odbora.

Sa pitanjem Sokolskog stadiona i pozabaviće se Starešinstvo ponovo u drugoj polovini meseca decembra.

U ime Odbora za proučavanje pitanja Savezne štampe podneo je izveštaj i konkretne predloge zamenik starešine br. Dr. Vladimir Belajčić. Zaključeno je, pored ostaloga, da se savezni listovi „Soko“, „Sokolska Prosveta“ i „Sokolik“ ujedine u jedan list, tako da će počevši od januara meseca 1939 god. izlaziti tri savezna glasila: „Sokolski Glasnik“ kao nedeljni list, potpuno prilagođen tipu novina; zatim savezni mesečni časopis, koji će — pored opšteg ideološkog dela — imati tehnički stručni deo, prosvetni stručni deo i deo za stariji sokolski naraštaj, te „Naša Radost“ za sokolsku decu i mladi naraštaj. — Potvrđen je novi uređivački odbor, uži i širi, i odobreni svi predlozi u vezi sa smernicama za uređivanje listova kao i za preuređivanje administracije. Sve promene uveće se u život početkom 1939 godine.

O narodno-odbrambenom radu u Sokolstvu, o njegovom preuređenju, smernicama i programu rada podneo je iscrpan izveštaj zamenik starešine br. Dr. Vladimir Belajčić. Svi su izneseni predlozi prihvaćeni i pretsedniku N.O.O. Saveza dato je ovlašćenje za dalji rad.

O prilikama u Sokolstvu u vezi sa aktualnim događajima u zemlji podneo je izveštaj zamenik starešine br. Dr. Oton Gavrančić, koji je na osnovu izveštaja primljenih od župa dao preglednu sliku. Izmena misli o tome nastaviće se na narednoj sednici Izvršnog odbora.

O odnosu Sokolske župe Beograd prema Savezu SKJ izvestio je zamenik starešine br. arh. Milivoj Smiljanić. Rasmotreno je pi-

sanje župskog organa „Okolo Sokolovo“ u poslednjem broju i istaknute sve veoma štetne posledice koje od ovakvog načina pisanja proističu, i sa gledišta sokolske ideologije, i sa gledišta sokolskog morala, i sa gledišta sokolske discipline i načela autoriteta sokolskog voćstva. Donesene su potrebne odluke da se tome u buduće stane na put. Naročita pažnja obraćena je pitanju što prisnije saradnje između Saveza i župe uopšte, a osobito u vezi sa svima pripremama radovima za Svesokolski slet u Beogradu u 1941 godini. Izražena je jednodušna želja da do takve saradnje što pre dođe.

Rasmotreno je i pitanje redovne godišnje skupštine Saveza u 1939 godini, pa je zaključeno da se ta skupština održi početkom aprila meseca, s obzirom na to da će na toj skuštini imati da se izabere Savezna uprava koja će morati odmah da pristupi organizovanju i sprovođenju svih radova u vezi sa održanjem Svesokolskog sleta u 1941 god. Župe i niže jedinice imaće da bezuslovno održe svoje godišnje skupštine u, Statutom i Pravilima predviđeno vreme: župe do kraja februara, a niže jedinice u toku januara.

Gospodar Saveza br. Mika Nikolić podneo je iscrpan izveštaj o saveznim finansijama. Donete su potrebne odluke da se zaostala dugovanja Savezu naplate.

Zajam za sanaciju sokolskih domova, u iznosu od 10,000,000 dinara najzad je ostvaren kod Drž. hipotekarne banke i Savezu stavljen na raspoloženje, a Sokolskim jedinicama, koje su udovoljile postavljenim uslovima, već se šalju odobrene svote i sa time će se nastaviti prema utvrđenom planu. Novac se po pravilu šalje jedinicama neposredno, dok se župe o tome samo izveštavaju.

Saslušani su zatim izveštaji pojedinih saveznih časnička i donete potrebne odluke o tekućim poslovima.

Na dnevnom redu bila su, u okviru opšte teme o prilikama u našem Sokolstvu još i pitanja: putevi i ciljevi Sokolstva u današnjim prilikama, pitanje teritorijalne podele župa i pitanje revizije sokolskih jedinica. Međutim, u nedostatku vremena, ostavljeno je raspravljanje tih pitanja za narednu sednicu Izvršnog odbora.

Iz Načelnštva SSKJ.

TAKMIČENJE ČLANICA I ŽENSKOG NARAŠTAJA U SMUCANJU

Kako dosadašnji rezultati naših žena na saveznim i župskim smučarskim utakmicama, a naročito njihov broj ni malo ne odgovara stvarnom broju smučarki koje postoje u našem Savezu, to se na sednici Zbora župskih načelnika-ka od 22 i 23 oktobra o. g. zaklju-

čilo, da se takmičarke u smučanju podeli u dva razreda: bolje i slabije! Bolje se takmiče i dalje u smuku i smučarskim likovima, a slabije samo u laganom smuku.

Prema tome, kod održavanja župskih smučarskih utakmica koje su u 1939 godini obavezne za sve župe gde za to postoje uslovi, postupite prema ovoj zaključku.

PELERINA ZA ČLANICE I ŽENSKI NARAŠTAJ

Zaključkom sednice Zbora župskih načelnika-ka od 22 i 23 X. o. g., primljena je kao neobavezna za članice smeđa (braon) pelarina uz svečanu odoru. — Kako je i za ženski naraštaj primljena pelarina (tamno plava), obavestavamo Vas, da je kroj za obadve isti kao kroj dosadašnje pelarine za članove. Dužina pelarine je preko kolena sa kapuljačom.

OPŠTE SAVEZNE UTAKMICE ČLANICA I ŽENSKOG NARAŠTAJA U VIŠEM I NIŽEM ODELENJU 1939 GODINE

Zaključkom sednice Zbora župskih načelnika-ka od 22 i 23 X. o. g. raspisujemo opšte savezne utakmice članica i ženskog naraštaja u višem i nižem odeljenju (a i b).

Načelnštva župa će održati izbirna takmičenja za sastav župske vrste, od najboljih pojedinika, koje na izbornim utakmicama postignu najmanje, u višem odeljenju 60%, u nižem 75% od svih mogućih bodova. Svaka župa treba u nižem odeljenju da postavi najmanje jednu vrstu.

Pripreme se vrše na isti način kao za društvene utakmice tj. prema knjizi Provalnik-Skalar, i prema objavi u „Sokolu“ br. 9 o. g.

UČESTVOVANJE SESTARA U SVEČANIM ODORAMA NA SOKOLSKIM PRIREDBAMA

Preporučite sestrama koje imaju svečanu odoru, da učestvuju u svečanim sokolskim priredbama u što većem broju.

PRVA MEĐUNARODNA SMUČARSKA SKOLA ZA SKOKOVE U PLANICI

Kao i svake godine tako i ove, voćstvo ove škole nas je izvestilo, da članovi Saveza Sokola KJ mogu posećivati besplatno ovu školu. Škola počinje svoj rad u decembru i traje do marta meseca. — Molimo Vas, da o prednjoj pogodnosti koja nam se pruža obavestite svoje jedinice.

PROSTE SLETSKE VEŽBE ZA 1939

Proste sletske vežbe za članice i ženski naraštaj koje su primljene prema konkursu Načelnštva Saveza SKJ za 1939 godinu, nalaze se u štampi. Čim budu gotove objavićemo način razaslanja i cenu.

Iz naših jedinica

PREMEŠTENJE BR. M. S. MILOSAVLJEVIĆA

Pišu nam iz Skoplja:

Pre kratko vreme premešten je u Priborski Brod, u srez Gorski, brat Miodrag S. Milosavljević, jedan od najrevnosnijih Sokola skopskog kraja i neumoran prosvetni radnik. Brat Milosavljević je najpre tri godine službovao u Štipu, gde je bio tajnik Sokolskog društva i jedan od glavnih organizatora vrlo uspešnog okružnog sleta župe Skoplje, u Štipu. Pored toga je bio sekretar čitavog niza kulturnih udruženja i ustanova, kao na pr. prevačkog društva „Jedinstvo“, Jadranske straže, Crvenog Krsta, Učiteljskog društva itd. Godine 1914 brat Milosavljević je bio premešten u selo Matejču, gde je još intenzivnije nastavio svojim nacionalnim, kulturnim i sokolskim radom. Za vreme punih sedam godina bio je načelnik, a zatim starešina i prosvetar sokolske čete u Matejču, koja je za dugi niz godina održala prvenstvo Sokolske župe Skoplje i postala nosilac srebrnog venca, dar Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra I Ujedinitelja. Pored toga je i u Matejču brat Milosavljević bio duša ostalih prosvetnih udruženja, jedan od osnivača zemljoradničke potrošačko-nabavljačke zadruge, inicijator za podizanje pravoslavnog hrama itd. Poslednje dve godine bio je sekretar Jugoslovenskog učiteljskog udruženja, sekcije za Vardarsku banovinu, kao i pretsednik sreskog učiteljskog društva u Kumanovu.

Za žaljenje je da je brat Milosavljević premešten u jedan gorski kraj, sa slabim vezama, gde će njegova agilnost i patriotizam ostati neiskorišćeni, dok će mu u kraju, koga je protiv svoje volje ostavio, biti teško naći zamenika.

ODLAZAK BR. VOJ. GAVRILOVIĆA

Javlja nam iz Kneževca:

Sokolsko društvo Novi Kneževac, u zajednici sa Jugoslovenskim učiteljskim udruženjem, priredilo je 20 o. m. svečani oproštaj bratu Vojislavu Gavriloviću, koji je premešten za školskog nadzornika sreza Vršačkog. U ime obih društava oprostio se od brata Gavrilovića brat Zvonimir Mahulja, starešina Sokolskog društva i pretsednik Jug. učiteljskog udruženja. Sem toga su držali govore sreski načelnik Marić, ovdášnji rimokatolički sveštenik, Vae itd. Na koncu je muški i ženski podmladak izveo vrlo lepe ritmičke vežbe.

Sokolsko društvo Novi Kneževac mnogo žali što je odlaskom br. Gavrilovića izgubilo jednog od najboljih članova, koji je punih 18 godina radio na kulturnom i nacionalnom poslu, a koji je stekao simpatije čitavog stanovništva Novog Kneževca i okolice.

JEDAN SOKOLSKI DOM ZA MUSLIMANE

Sokolski dom za muslimanske podiže se u selu Odžaku, u Bosanskoj Posavini. Odžak je nastanjen muslimanskim težakim svetom, koji je veoma aktivan u radu na humanom i kulturnom polju. O svom trošku i svojom radnom snagom, ovi težaci podigli su i Sokolski dom, koji su udesili prema mesnim prilikama, a naročito za muslimanke, koje će odsada moći nesmetano da prisustvuju svim sokolskim priredbama. U akciji oko podizanja ovog doma ističu se naročito hodže i starci.

Prvi Decembar

Na krilih bežećega časa, iz temnih globin

robstva in muk, iz belih kosti, iz zevajoćih ran, iz naroda solz, iz vzdihov sirot, iz mečev ostrin, iz topovskih žrel, iz mrzlih grobov, iz nad, iz nikdar ugasle volje — ti roditelji si se, nad nami kot solnce obstal —

Prvi december!

Veš li, kako so človeka na križ pribili, kako so mu z žolčem žejo hladili, ker narod je ljubezni učil? A narod, naš narod so teptali, ker ljubil je zemljo, so ga prodali, a v lastnem trpljenju se je krepil, skoz trnje, skoz smrt se je privil do tebe — Prvi december!

Če bila bolest bi v snov položena, kot gora vzkipela bi do neba, tako pa je, med vse razdeljena, razpredla od srca se do srca, kot ptica ujetna tam kljuvala, po dušah strupena in blazna orala, dokler ni vsak bil kremen in jeklo, dokler ni sovraga pogoltnilo peklo

in zarja sijajna ni zaigrala nad nami — Prvi december!

Ti trnja cvet, ti krona junaštva, vozle v razdobju zlosti in pravde, med umiranjem in vstajanjem mejnik, zakopan v zgodovino, vznesen do veličastva zmage — Prvi december!

Izpod tebe — razgled v daljave, širjave, kjer slava tke Slovenstvu zastave, pod tabo razmah vseh zdravih moči, vzlet duš do smehe zaznave: on hoče vse, on zmore vse, komur kdajkoli iz grobov in krvi, iz robstva verig zmagovito privre — Prvi december!

Mi Sokoli, čuj nas nebo in svet, mi Sokoli — kot v bron in kamen vzpet — vsak v pozoru stoji, a z dušo živo in s srcem zvestim domačo njivo straži, da plevel in osat ne zađuši plodovitih trat, da vekomaj, vekomaj boš sijal nad nami, pred nami kot kristal — Prvi december!

E. L. GANGL

Život i značenje Miroslava Tirša i Jindriha Fignera

(Svršetak)

Tek godine 1880, stanje je počelo da se popravlja, narod je počeo da dolazi k sebi, a interesovanje za sokolstvo je oživelo. Posle četvorogodišnje pauze, Tirš ponova kreće list „Sokol“ — i u prvim člancima objašnjava zašto je sokolstvo bilo zamrlo. Uzrok propadanja on vidi u opštem društvenom stanju: materijalna oskudica, nedostatak discipline i uvlačenje političkih sporova u sokolske vrste.

18 januara, 1882 godine, proslavljena je 20-godišnjica života Praškog Sokola i 20-godišnjica Tiršovog neumornog rada na sokolstvu. Tada je priređen i prvi Svesokolski slet, kome je učestvovalo 15722 sokola, u sokolskoj odori i 700 vežbača.

Godine 1883 Tirš, zbog bolesti, daje ostavku na voćstvo praškog Sokola. Sokolsko odelo je obukao poslednji put 18 novembra 1883 godine, na pogrebu velikoga narodnoga borca, Josipa Baraka. Poslednji put je govorio članstvu na glavnoj skupštini, 7 aprila 1884

godine, a već 8 maja se teška srca rastao sa društvenim odborom, jer je po savetu lekara trebao da se povuče i da otputuje u Tirolsku, na oporavljenje.

Krajem meseca jula 1884 god., Dr. Tirš je krenuo u Alpe, odakle se nije više ni vratio. Došavši u dolinu reke Eca, lepota prirode toliko ga je zanelo, da je odlučio da tu ostane.

8 avgusta je ustao, kao obično, i otišao u šetnju, ali se ni u noći nije vratio. Sutradan je stigla Tirševa supruka, i vest o muzevljevom nestanku strahovito je na nju delovala. Preduzete su sve mere da se Tirš pronađe ali zaludu. Gospođa Tirševa obratila se tada Pragu. Odmah, 13 avgusta, krenula su iz Praga dva člana „Praškog Sokola“ da traže svoga vođu i učitelja, ali bez rezultata. Tek posle 14 dana jedan ribar, loveći ribu, zapazi da u reci Ahi pliva Tirševo telo, koje je odmah izvučeno i odneto u školu selo Habišana.

Iz slovenskog sokolstva

Pitanje spajanja telovežbačkih organizacija u Čehoslovačkoj

U češkoj javnosti se mnogo raspravlja o tome, da se sva društva za telesno vaspitanje udruže u jedno; naročito zato, što je čitav javni život pojednostavljen i što su političke partije pristale također da stvore zajedničku veliku stranku narodnog jedinstva.

Mišljenja se ipak razlikuju u tome, da li je potrebno baš potpuno spajanje svih organizacija za telesno vaspitanje u jedno društvo, ili je dovoljno da se među njima stvori samo saradnja, na svim područjima koja su od opšteg interesa, za državu i za narod, a da svako društvo očuva svoju nezavisnost, obzirom na idejnu stranu svojih programa. Iz sokolskih krugova naglašavala se uvek pripravnost da se saraduje i sa „Orlom“ i sa Radničkim organizacijama; ali se naročito podvlači činjenica, da su osnivači Sokola, Tirš i Figner, dali Sokolu određene idejne osnove, koje su u tradiciji Sokolstva i kojih se Sokolstvo ne može odreći. Sa strane radničkih udruženja određeni su i telesno vaspitanje čuju se također prigovori protiv potpunog stapanja. Tako je, 11. novembra, objavljen komuni-ke, u kojem se zagovara praktična saradnja svih društava za telesno vaspitanje, ali se ističe, da radničke organizacije ne bi mogle da prihvate „glajhšaltovanje“, koje bi bilo nametnuto i koje ne bi dovelo do duhovne celine. Inače je na gimnastičkom, kao i na humanom i kulturnom području pravično da saraduje sa ostalim gimnastičkim udruženjima. I „Vjesnik Sokolske župe Istočno češke“ ističe također, da treba dobro promisliti pre nego što bi se nametnulo potpuno stapanje svih društava za telesno vaspitanje; jednako iz idejnih, kao i iz praktičnih razloga.

Poslednjih dana je, međutim, akcija za potpuno spajanje u velike porasla. Tako na pr. „Lidove Noviny“, od 19. o. m., objavljuju nacrt za organizaciju telesnog vaspitanja u CSR, na bazi što užeg jedinstva, a „Narodni Listy“, od 20. o. m., objavljuju članak u kome se kategorički traži, da se sve organizacije za telesno vaspitanje udruže u jednu celinu. List piše:

„Danas, kad nema više političkih partija, ne sme da bude više ni partijskih udruženja za telesno vaspitanje. Mora da nestane i „Orla“, i Radničke gimnastičke jednote, i Centralnog Saveza za telesno vaspitanje itd. Treba da ostane samo Soko, koji će posle odvajanja slovačkog Sokola, ostati samo češki Soko, vođen u duhu njegovih velikih osnivača, Tirša i Fignera, i njihovih naslednika, Šajnera i Vanjičkega; ne doduše pod vođstvom današnjih prestavnika, koji su se u mnogočemu ogrešili. Ne shvati li se ta potreba stapanja u pravi čas, neka se niko ne čudi, ako stranka narodnog jedinstva učini odlučne korake u tom smislu. To spajanje ne sme biti mehaničko, već mora biti provedeno u duhu, u ko-

Toga večera su u Habišen stigla i oba Tirševa prijatelja, dr. Šajner i Riksi. Taj dirljivi prizor ovako opisuje sam dr. Šajner: „U grudima nam je zastao dah, reč nam je zanemila na usnama, a na oko nam je navrela bolna suza, kada smo ugledali ono omiljeno i plemenito lice. U besomučnoj igri prirode, voda je izbrisala sa lica onaj topli izraz, koji je u nama rasplinjivao oduševljenje i ljubav prema narodnoj stvari. Klonula je junačka desnička i prestalo da kuca verno i plemenito srce. Zanemila su usta koja su, čas glasom groma, koji sve ruši, čas vatrenom reči koja oduševljava, a čas nežnošću slavuju, umela na nas da se obračaju.“

Tirševo telo je 23. avgusta, preneto na seljačkim kolima u Eco i sahranjeno na mirnom seoskom groblju. Ali ne za dugo. Veliki rodoljub, koji je živeo i radio samo za svoj narod, nije smeo ostati u tuđini, daleko od otadžbine. Česi su ga morali preneti na rodnu grud, da im njegov grob bude zaloga građanskih vrline, viteškog ponosa i narodne slobode.

Tirševo telo je preneto u domovinu 5. novembra 1884. Iz vagona su ga po-

me će se razvijati čitav naš budući narodni život.“

Gotovo u istom smislu pišu i „Lidove Noviny“, od istog datuma, i traže da, sa nestajanjem starog partizanstva, treba da nestanu i partijska društva za telesno vaspitanje. Naročito tvrdi, da je danas nepotrebno Radničko društvo za telesno vaspitanje, pošto nova Stranka radnog naroda neće trebati nikakve avangarde za svoj rad. Postojanje Orla bilo je tesno spojeno sa postojanjem katoličke narodne stranke; a pošto se i ta stranka razila, to prestaje i potreba Orla. „U koliko pre se sve te organizacije same razidu, u toliko bolje. Treba da imamo pred sobom jedinstvenu organizaciju za telesno vaspitanje, sa Sokolom na čelu!“

„Sokolske Listy“, organ praške župe Šajnerove, objavljuje u broju od 21. novembra, odlučan članak protiv nasilnog stapanja telovežbačkih organizacija i kaže da, ni Sokol, ni Orla, ni Radnička organizacija nisu nikada bile samo gimnastička društva, već u prvom redu idejna, a Tiršova ideja ne može nikako da postane predmetom kompromisa, preko mehaničkog stapanja sa drugim organizacijama. Sokoli nebi nikada prihvatili to, da prestanu egzistirati i da pređu u neku novu organizaciju; jednako kao što nebi mogli da se slože ni sa time, da vlada raspusti druge organizacije, a da njihovo članstvo, naredbom priključi Sokolu. „Zar je moguće da neko bude Soko, ako je priključen po naredbi?“, pita se list i završava: „Treba odabrati drugi put. Treba širiti Tirševu misao u sve slojeve naroda i živeti prema njoj, pa tako ukazati svakome, da je to jedina misao, koja može narodu da pomogne.“

Novi duh u čehoslovačkom sokolstvu

„Sokolski Vjesnik“, organ Češkoslovenske Obce Sokolske, piše u broju od 16. novembra, na uvodnom mestu, o disciplini i održanju međusobnog poverenja u sokolskim redovima, tvrdeći da je to međusobno poverenje neophodno nužno da se sokolski i nacionalni život izvede na nove puteve, nakon nesreće koja je zadesila čehoslovačku državu. Članak odlučno ustaje protiv izvesnih insinujacija, uperenih protiv najuglednijih sokolskih starešina i ističe da starešina ČOS nije nikada bio pripadnik nikakve partije, pa tako ni socijalni demokrat, ni narodni socijalist. Kao primer agitacije protiv sokolstva, članak navodi anonimne letke, koji šire svakojake laži. „Dalje ruke, završava članak, i neka svi oni, koji nemaju veze sa sokolstvom, ostave da ono samo odabere svoj put. Međusobno poverenje među braćom je osnov čitavog sokolskog rada.“

U istom broju „Sokolski Vjesnik“ donosi opširan članak o jubileju brata Miroslava Vojinovića, kao i članak „Odziv na Jugu“, u kome se ističe da kod jugoslovenske javnosti, a naročito kod jugoslovenskih Sokola, postoji uvek nepromenjena simpatija prema Čehoslovačkoj i češkom Sokolstvu. Kao primer gledanja na čehoslovačko Sokolstvo i

smrtnim kolima preneli u kapelu sv. Seta, a 8. novembra su poneli sokoli svoga vođu iz dvorane „Prašskog sokola“ na večni počinak. Dvorana je bila u crno zastrta, na odru je bilo poredano bujno zelenilo, a na podnožju kovčega je ležao srebrni venac, što ga je Tirš, 1882. g., dobio na jubilarnoj proslavi, od prednjačkog zbora „Prašskog Sokola“. Na postolju odra ležali su mnogobrojni venc, znaci duboke zahvalnosti i poslednji pozdravi češkoga naroda. Kovčeg je čuvalo osam sokolova u sokolskim odorama i sabljama u ruci. Pre nego što će pogreb krenuti iz Sokolane održao je posmrtni govor brat dr. Gregor, i u njemu prikazao Tirševu ideju-vodilju i njegov značaj za Sokolstvo.

Tiršev pogreb je bio kraljevski. Do groba ga je otpratio, utučen od tuge i bola, sav češki narod.

Jindrih Figner je rođen 12. septembra 1823. godine 1832. je stupio u gimnaziju, ali njegov otac, prost čovek, nakon četiri godine školovanja, izvadio ga je iz gimnazije i dao ga u trgovinu. No veliki i napredni duh Fig-

nerov osećao je nedostatak svoga školovanja. Da bi taj nedostatak popravio, Figner je krenuo na put po Nemačkoj, Belgiji, Francuskoj i Holandiji. Taj put je bio prava škola života, koja je imala ogromnog značaja za Fignera. Skroman idealista, energičan, čvrst, istrajan i neumoran u odbrani svojih ubeđenja, Figner se nije nikada ističavao napred. Radio je bez ambicija, služio je samo opštoj stvari, pa je po njegovom primeru i proklamovano geslo: „Ni za korist, ni za slavu!“

Novi podaci o gubicima češkog sokolstva

U prošlom broju smo javili neke podatke o gubicima Čehoslovačkog Sokolstva, nakon određivanja novih granica. Prema poslednjim vestima, međutim, ti gubici izgledaju ovako: u devet čeških župa je otpalo 390 društava i 98 odelaka, sa 112, 141 članova. Najveći gubitak beleži župa Krušnogorska, koja je u celosti potpala pod Nemačku i izgubila 75 jedinica, sa 22.000 članova. Gubitak na pokretnom i nepokretnom sokolskom imetku, iznosi 70,150.459 Kč; ali tu nisu uračunati sokolski bioskopi, njih 50 na broju, ni gubici jedinica u Slovačkoj i u Podkarpatskoj Rusiji. Sem toga moramo tu uračunati i tek nedavno otvorene sokolske domove u Mimoni, Vrhlabi i Libercu, čija vrednost iznosi oko 50 miliona Kč.

Smernice slovačkog Sokola

Posle autonomije Slovačke, odvojen je i slovački Soko od češkog, pa je prošlih dana saopštio slovačkoj vladi program svog rada. Pripravni odbor je proučio pojedinosti o novoj organizaciji, a kao geslo svoga rada, uzeo je reči velikog nacionalnog borca i mučenika, generala Milana Štefanika: „Verovati, ljubiti i raditi!“ U saopštenju se kaže, da je ljubav prema blišnjemu baza hrišćanske nauke, jednako kao i sokolske etike, i zato slovačko sokolstvo radi na hrišćanskoj liniji. Metode sokolskog telesnog odgoja, koje su se tako sjajno pokazale u češkom i jugoslovenskom narodu, predstavljaju dragoceno sredstvo za odgoj širokih masa. Negovaće se najbolji odnosi sa češkim i uopšte slovenskim sokolstvom, a naročito će se raditi na tome, da se odstrane nesporazumi između Čeha i Slovaka. Sokolstvo će se kloniti svega što bi moglo da dovede do neprijateljskih odnosa sa crkvama, jer stoji na gledištu, da hrišćanski rad mora biti poduprt od Sokolstva.

NOVA UPRAVA SAVEZA SKAUTA

U Beogradu je održana skupština Saveza jug. skauta. Skupštini su prisustvovali izaslanik Nj. V. kralja, izaslanik ministra vojske, i drugi. Za starešinu je izabran general Miodrag Damjanović, za njegove zamenike Boža Krstić, načelnik ministarstva unutrašnjih poslova, i Đorđe Drenovac, kasacioni sudija.

Prvovrsten Kino-aparat, znamke „Ermann“, kompleten v oklopnem ohišju proda Sokolsko društvo Trbovlje, Dravska banovina.

nerov osećao je nedostatak svoga školovanja. Da bi taj nedostatak popravio, Figner je krenuo na put po Nemačkoj, Belgiji, Francuskoj i Holandiji. Taj put je bio prava škola života, koja je imala ogromnog značaja za Fignera.

Skroman idealista, energičan, čvrst, istrajan i neumoran u odbrani svojih ubeđenja, Figner se nije nikada ističavao napred. Radio je bez ambicija, služio je samo opštoj stvari, pa je po njegovom primeru i proklamovano geslo: „Ni za korist, ni za slavu!“

Revolucionarne, 1848. godine, Figner je bio četovoda osme čete, petog puka Narodne Odbrane. Od godine 1862, Figner je živeo samo za Sokolstvo, a za Sokolstvo je i umro.

Dr. Miroslav Tirš je, jednoga dana, šetajući se po Jakimovu, sreću simpatičnog čoveka, izrazitih i blagih očiju i elegantnih manira. To je bio Jindrih Figner, koji je došao u selo na letovanje. Od prvoga susreta ove dve srodne duše se sprijateljiše.

U februaru, godine 1862, na skupštini, na kojoj je bilo sakupljeno 75 učesnika, osnovan je praški Soko i za njegovog starešinu izabran je Jindrih Figner.

Tri velike sokolske priredbe u godini 1939

Poslednji sastanak svih župskih načelnika i članova Saveznog tehničkog odbora SKJ, zaključio je i odobrio da se u godini 1939 održe tri priredbe većeg stila. Te priredbe su: „Jubilarni slet“ u Ljubljani, „Slet Sokolstva na Jadranu“ na Sušaku i „Utakmice za mač Nj. V. Kralja Aleksandra“, koje će se održati u Zagrebu.

„Jubilarni slet“ u Ljubljani održaće se na Vidovdan 1939. To je ujedno proslava 75-godišnjice od osnivanja našeg najstarijeg sokolskog društva u Jugoslaviji. Kako je poznato, prvo sokolsko društvo osnovano je u Čehoslovačkoj, po dru. Miroslavu Tiršu go-Mdine 1862, a godinu dana kasnije osnovan je u Ljubljani „Ljubljanski Sokol“, koji je i danas još naše najnaprednije sokolsko društvo.

„Slet Sokolstva na Jadranu“, koji se u mesecu junu 1939 održava na Sušaku, je tradicionalni sokolski slet sokolskih župa na Jadranu i to: župe Split, Sušak i Šibenik. Taj slet se održava redom, jednom u Splitu, drugi put u Šibeniku, a treći put na Sušaku. Ovi sletovi spadaju u sletove većega stila, na koje dolaze, pored gore pomenutih triju župa i sokoli iz ostalih župa u Jugoslaviji i iz inostranstva.

„Utakmice za Kraljev Mač“. Godine 1925 poklonio je Blaženopčivši Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj skupoceni mač, ukrašen dragim kamenjem, najboljoj sokolskoj gimnastičarskoj ekipi, kao prelazni dar. Te utakmice spadaju među najteže gimnastičke utakmice, jer obuhvataju i sve grane na spravama i lakoj atletici. Prve takve utakmice održane su 1925 na Medusljetkim utakmicama u Beogradu, druge 1930 u Beogradu, prilikom velikog svesokolskog sleta, treće 1933 u Ljubljani, četvrte 1937 u Zemunu. Sva četiri puta mač je osvojila gimnastička sokolska ekipa „Ljubljanskog Sokola“. Sledeće utakmice za Kraljev mač održaće se 17 i 18. juna 1939 u Zagrebu. Za ova takmičenja u celom sokolskom svetu vlada veliki interes.

UJENIDNJE LEGIONARA U ČEHO-SLOVAČKOJ

Javljaju iz Praga da su sve organizacije bivših čeških legionara odlučile da stvore jedinstvenu legionarsku organizaciju, pa je izabran naročiti odbor, da taj ključak sprovede u delo. Do sada je u Čehoslovačkoj postojalo dvanaestak legionarskih organizacija, koje su se razlikovale prema ideološkoj bazi, ili prema području, na kome su se za vreme rata borili. U odluci o ujedinjenju se kaže, da je cilj legionara, da svoje snage stave potpuno na raspoloženje zdravim nastojanjima za reorganizaciju države i za jedinstvo naroda.

IZ ČEŠKOG GIMNASTIČKOG ŽIVOTA

Javljaju iz Praga, da su komunističke organizacije za telesno vaspitanje, koje nikada nisu bile naročito brojne u CSR, zaključile da se dobrovoljno razidu. Time su prestale da egzistiraju poslednje gimnastičke organizacije u Evropi, koje su bile začlanjenje u Savezu sportske internacionale, u Moskvi.

Prva brigada Fignerova bila je, da u svome društvu potstakne istrajnost i da zavede disciplinu. U samoj sokolani Figner je imao svoj stan, pa je tako i danju i noću bio u dodiru sa članstvom. Bio je upravo duša društva.

Nažalost, Figner je ubrzo ozbiljno oboleo, ali njegova gvozdena volja, njegova nepokolebljiva energija, njegova ljubav prema sokolstvu, održali su ga, i tako bolna još dugo na nogama.

Kada je Figner, 15. novembra 1865. godine, iznenada preminuo, kod njega se nalazio samo njegov nerazdvojni drug i prijatelj, Dr. Miroslav Tirš, koji je i sam satnovao u prizemlju sokolane.

Sam Tirš ovako opisuje smrt Fignerovu:

„Znali smo da je bolestan, ali ipak nismo očekivali da će tako brzo umreti... Ležao je u svojoj sobi, na prvom spratu, i kad sam ušao, osetio sam da moj dobri prijatelj preživljuje poslednje trenutke. Ubrzo je stigao i Novotni sa lekom. Posle kratkoga vremena osetilo se dejstvo leka. Figner otvori svoje umorne i pametne oči, izgovori moje ime i stisnu mi ruku, pogleda me blago, kao da je hteo nešto

Povodom jubileja brata D. Šulce

Prilikom jubileja brata Dragutina Šulce, o kome je „Sokolski glasnik“ pisao u prošlom broju, uputila je Československa Obec Sokolska bratu Šulce srdačnu čestitku, u kojoj kaže:

„U danima, kada se Jugoslovensko Sokolstvo seća Tvoga velikog i zaslužnog rada, sećamo se i mi, u ČOS, dugogodišnjih srdačnih i brat-skih veza i iskrene saradnje s Tobom. Naročito se sećamo sokolskih izleta na Slovenski jug, još pre svetskog rata, kada su veze naših sokolskih radnika sa Tobom bile najživlje; sećamo se Tvojih poseta u Pragu, i osećamo da nam je priyatna dužnost da se pridružimo svima onima koji ti, za Tvoj sokolski rad zahvaljuju, koji ga čene, i koji Ti žele još mnogo godina zadovoljnog života.“

Od brata Šulce primili smo ovo pismo zahvalnosti, sa molbom da ga objavimo: Draga braćo i sestre, — prigodom 45-godišnjice moga skromnog sokolskog rada i prigodom svečane akademije, koju je priredila bratska Sokolska Zupa Zagreb, u zajednici sa bratskim sokolskim društvima Zagreba i Kustošije-Vrapča, primio sam toliko dokaza bratske pažnje, da mi uz najbolju volju, a osobito zbog slaboga zdravstvenoga stanja, nije moguće da se napose i u doličnoj formi zahvalim svima, koji su se bilo na koji način setili mene i koji su doprineli zamernom uspehu akademije, bilo svojim radom, bilo svojim doprinosima.

Ova mi je nezasluzena pažnja dokazala, da sokolsko bratstvo nije tek pustla i prazna franost. U takvom naziranju potkrepljuju me u prvom redu tople čestitke, koje sam primio od bratskog Saveza SKJ i od bratske Československe Obce Sokolske, kao i pozdravi koje sam primio od bratskih Sokolskih župa, od kojih bivših učenika, nadalje od braće Ganga, Dr. Murnika, Dr. Tončića, Heumera, Bogunovića, Žestlića, Vuksana, Čelapa, i sestre Čelap. Srdačna hvala njima, kao i svima koji su potpisali čestitku, uručenu mi u krasnoj spomenici, bratskom Savezu SKJ te bratskoj Sokolskoj župi Zagreb, koji su mi omogućili dalje lečenje, Sokolskom društvu Zagreb I i sestri Ing. Zaljepugina. Posebna pak hvala mojim najmlađim drugovima u Sokolstvu, braći i sestrama vježbačima i vježbačicama, autorima posebnih vežbačkih tačaka, muzičkoj pratnji vežbi kao i glazbi Sokola I.

Svima najiskreniji bratski pozdrav: — Zdravo!

Dragutin Šulce.

BEČKI SOKO OPET RADI

Javljaju iz Beča, da je tamošnji češki Soko dobio, 16. novembra, od nadležnih nemačkih vlasti dozvolu, da može ponovo nastaviti vežbanje u svojim sokolanama.

tla me moli. Pokušao sam da ga tešim, ali on bolno upre pogled u mene, kao da mi je hteo reći: „Osećam da je sve svršeno“. Podiže još jednom ruku, koja odmah klonu po pokrivaču. To je bio poslednji pokret jednoga vrednoga i radnoga života. Položio sam ruku na njegove grudi; i osetih kako pod mojom rukom umiru poslednji otlucaji toga plemenitog i patriotskog srca. Sve je svršeno. Ugasio se najplemenitiji život koji sam poznao i meni onoga trenutka čitav svet izgledaše pust i prazan...“

„Ta tužna vest proletela je munjevitom brzinom kroz Prag. Prvi koji je stigao, bio je Toma Černi, potomji zamenik Fignerov. Zagrlismo se i gorlo zaplakasmo nad mrtvim telom oca našega Sokolstva“.

Tako je u najboljim godinama zauvek prestalo da kuca najveće sokolsko srce. Figner je bio plemenit i iskren, voleo je odlučnost, a mrzeo mlitavost. Šta je za sokolstvo značila Fignerova pojava, najbolje je ocrtao brat dr. Gregor, u govoru održanom 6. maja 1866, pri otkrivanju Fignerova poprsja u sokolani praškog Sokola.

Iz stranog gimnastičkog sveta

LINGIJADA U STOCKHOLMU 1939. GODINE

Švedski gimnastički savez priređuje u Stockholmu, naredne godine, „Lingijadu“, u počast 100-godišnjice P. H. Linga, „oca švedske gimnastike“. Ta „Lingijada“ sadrži svetski gimnastički slet, međunarodni znanstveni kongres gimnastičkih stručnjaka i internacionalni tabor. Posebni priređivački odbor, koji je osnovan od Švedskog saveza, saraduje na tome sa Međunarodnim savezom za Lingovu gimnastiku. Pokrovitelji ove svečanosti su švedski kralj Gustav V i naslednik prestola, a predsednik počasnog priređivačkog odbora je Princ Gustav Adolf. Poslanik kraljevine Jugoslavije u Stockholmu, Dr. Milorad Stražnicki, takođe je član počasnog odbora, a poziv na sudelovanje je poslan u 52 zemlje, među kojima je i Jugoslavija. Posebno su pozvana i sva Ministarstva tjelesnog odgoja, više škole telesnog vježbanja, gimnastički savezi i istaknute ličnosti iz vodstva pojedinih narodnih pokreta telesnog odgoja omladine.

„Lingijada“ počinje 20. jula 1939, svečanim otvaranjem u olimpijskom stadionu, gde će defilirati svi vežbači ovih igara. Od petka 21. do nedelje, 23. jula, traju gimnastičke vežbe i svečanosti. U ponedjeljak, 24. jula, počinje svetski kongres telesnog vaspitanja, koji traje do četvrtka, 27. jula. U petak 28. su izleti u razne predele južne Švedske, a od subote 29. jula do 4. avgusta traje logorovanje u Malmköpingu, 100 kilometara severoistočno od Stockholma.

U svim zemljama gde je prošireno vežbanje po Lingovom sistemu, dakle u Norveškoj, Poljskoj, baltičkim zemljama, Danskoj, Nizozemskoj, Belgiji i Velikoj Britaniji, veliko je zanimanje za Lingijadu. Biće to najveći događaj te vrste u godini 1939. I stručnjaci iz Jugoslavije se spremaju da u većem broju pođu na Lingijadu.

Po jednoj derivaciji Lingovog sustava vežbalo se dugo vremena u našim srednjim školama, u kojima su bile uvedene i sve tipične „švedske gimnastičke sprave“, kao ribstol, bom, okviri, penjalke, lestvice, niske klupe, creda — itd.

SMRT OSNIVAČA MÜLLEROVOG SISTEMA

Javljaju iz Artusa u Danskoj, da je 17. o. m. preminuo tamo, u 72. godini života, Jens Peter Müller, osnivač gimnastičkog sistema, koji je u čitavom svetu bio poznat pod imenom „Müllerov sistem“.

Müller je najpre učio teologiju i medicinu, pa je godine 1888. ušao u vojsku, kao ženijski oficir. Ali tada se posvetio potpuno sportu i anatomske studijama. Mnogo je proučavao gimnastičke sisteme u raznim zemljama i sam pravio dugogodišnje eksperimente, pa je na osnovu svega toga sastavio knjigu „Moj sistem“, koja je prevedena na sve svetske jezike i čija nauka je osvojila čeli svet. Proputovao je gotovo sve velike zemlje i držao predavanja, a godine 1912. je u Londonu osnovao sopstveni institut za telesno vaspitanje.

Müllerov sistem je danas već u velike zastario, jer su ga drugi, savremeniji sistemi istisnuli. Pa ipak su zasluze Müller-

Nerazdvojni drug i prijatelj, Dr. Miroslav Tirš, ovako je prikazao značaj Fignerov za češku naciju: „Figner je bio čovek koji je, ne misleći na zemaljsku svakidašnjicu, težio ka nebeskim visinama. Njegova najsvetlija vera bio je napredak i razvitak čovečanstva. On je uvek verno i nepokolebljivo branio zastavu slobode, koja je u isto vreme i zastava čovečanstva. On je bio predan pobornik ljudske jednakosti. Radnik sa crnim rukama i poštenim srcem vredio je za njega više, nego li gospodin koji je začmao u neradu i duševnoj tami“.

Imena Miroslava Tirša i Jindriha Fignera, njihov rad i njihov ideo u stvaranju, održavanju i razvijanju sokolstva, toliko su međusobno isprepleteni, da je Fignera i Tirša sad nemoguće razdeliti, i oni čine nerazdvojni celinu.

Nama i mladim sokolskim generacijama treba da uvek lebdi pred očima svetao primer prvih Sokola i očeva našega sokolstva. Život i rad naše velike braće dr. Miroslava Tirša i Jindriha Fignera treba da nam bude zvezda vodilja u sokolskom radu.

Vlastimir Solajić

rove za telesno vaspitanje u svetu od velikog značaja, što mu je i priznato mnogobrojnim odlikovanjima.

DVOBOJ NEMAČKIH I FINSKIH GIMNASTIČARA

Na olimpijskim utakmicama najboljih vežbača na spravama, u Berlinu 1936. godine, pobedili su Nemci dosadašnje favorite, Švicarce, a veliko je iznenađenje bila pobjeda Finaca nad Čehoslovacima u borbi za treće mesto; dok su, u borbi za peto, uspeli Talijani da svladaju jugoslovenske Sokole, kojima su se dosta približili mađarski vežbači. Ovih sedam nacija sačinjavaju tako zvanu „Gornju kuću“ međunarodne gimnastike na spravama. Za olimpijske utakmice, 1940. počele su intenzivne pripreme svih imenovanih gimnastičkih, odnosno sokolskih saveza, pa tako i kod nas.

U Helsinkiju su se prošle subote sastali izabrani vežbači Nemačke i Finske, u međudržavnoj utakmici na spravama, u prisustvu sedam hiljada gledalaca, među kojima i nemački poslanik i finski ministar unutrašnjih poslova, Kekkonen, koji je poznat u svojoj zemlji kao oduševljeni sportista. Nemci su pobedili sa 346,60 : 340,50, od 360 mogućih bodova. Najbolji pojedinac je bio Finac Uosikkinen, pred olimpijskim pobednikom iz Berlina, Nemcem Schwarzmannom. Finac je postigao 58,90, a Nemaac 58,85, od 60 mogućih bodova. Ipak je Nemaac jedini od svih 16 takmičara, postigao desetku, i to u preskoku konja uzduž.

JUBILEJ DANSKE GIMNASTIKE

Od 6 do 9. aprila 1939. slavi Savez gimnastičkih društava u Danskoj 40-tu godišnjicu postojanja. Tom prilikom se priređuje najveća telovažbačka utakmica, što ju je Kopenhagen ikada imao, a na kojoj će uzeti učešća oko 600 vežbača. Pozivi su upućeni i stranim gimnastičkim organizacijama.

Različite vesti

JUBILEJ JEDNOG VELIKOG ČEŠKOG SLOVENOFILA

Jan Hejret je nesumnjivo jedan od najoduzevljenijih čeških Slovenofila, koji je tom idealu posvetio čitav život i kao malo ko saradivao sa svim slovenskim narodima.

Roden pred sedamdeset godina u okolini Plznja, dao se od mladosti na novinarstvo i uređivao čitav niz listova u Moravskoj, Šleskoj i Plznju, dok se nije g. 1904. nastanio u Pragu, najpre kao redaktor „Narodnih Listy“, a onda kao redaktor najraširenijeg češkog lista, „Narodni Politika“, kroz koji je popularnim načinom i najvećim žarom širio ideje slovenske uzajamnosti u najšire slojeve češkog naroda. Još kao mlad čovek naučio je sve slovenske jezike i pisao o kulturnim i političkim pojavama kod svih slovenskih naroda. Rodeni borac za pravdu i slobodu, on je ipak najviše zavolio najnesretnije među Slovenima, a to su u prvom redu Lužički Srbi, a onda Jugosloveni, koji su tada bili razdeljeni na toliko gospodara i dobrim delom čamili u ropstvu kao i Česi. Napisao je čitav niz knjiga i brošura o slovenskim narodima, kao i o češkim i slovačkim manjinama u pograničnim krajevima, te se naročito zalagao za Čehe u Šleskoj i za Slovake. Bio je duša Sveslovenskog saveza novinara, i glavni organizator kongresa slovenskih novinara u Beogradu i u Sofiji, g. 1910 i 1911. Srpsko-hrvatski i slovenački jezik je poznao odlično, pratio čitav naš javni život i pisao o njemu u svojim listovima, a u prijateljskim je odnosima sa čitavim nizom naših javnih ljudi, naročito iz poublističkih krugova.

Sedom i časnom borcu želimo da poživi još dugo i da doživi bolje dane za svoju ljubljenu otadžbinu!

BRAĆO SOKOLI!

**Držite se gesla:
Svoj svome!**
**i kupujte samo domaće
proizvođe. Preporuča
Vam se**

AMERIKANSKI BAZAR
MARIJAN BAKARČIĆ
Sušak Tyrševa ul. 5

**TRANSPORTNO, SKLADIŠNO I
OTREMNIČKO PODUZEĆE**

GUSTAV BRELIĆ

POMORSKA AGENTURA
Brazjavi: BREG Tel. inter. 23

S U Š A K
MASARIKOVO ŠETALIŠTE 5/1

BRODARSKO AKCIONARSKO DRUŠTVO „OCEANIA“ SUŠAK

podržava ove redovite pruge

- I. Jadran ~ Marseille ~ Španija ~ Sjeverna Afrika ~ Kanarsko otočje i povratak**
POLAZAK: iz Sušaka (event. Trsta) Šibenika, Splita, Dubrovnika 2 za: Marseille, Barcelonu, Valenciju, Oran, Casablanku, Tenerife i Las Palmas, tičući po potrebi i ostale luke u pravcu pruge
- II. Jadran ~ Malta ~ Španija ~ Maroko i povratak**
POLAZAK: iz Sušaka (event. Trsta) Šibenika, Splita, Dubrovnika 2 za: Malta, Barcelonu, Valenciju, Alicante, Oran i Casablanku, tičući po potrebi i ostale luke u pravcu pruge
- III. Jadran ~ Sjeverna Afrika ~ Valencija ~ Marseille i povratak**
POLAZAK: iz Sušaka (event. Trsta) Šibenika, Splita, Dubrovnika 2 za: Tunis, Alžir, Valenciju i Marseille, tičući po potrebi i ostale luke u pravcu pruge
- IV. Jadran ~ Sjeverna Evropa**
POLAZAK: iz Sušaka, Šibenika, Splita i Dubrovnika 2 za: London, Anvers i Hamburg, tičući po potrebi i druge luke u pravcu pruge

Za sve informacije obratiti se na upravu društva u Sušaku — Telefon broj 131 i 332

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK

Dnevna brza parobrodská služba iz Sušaka za Dalmaciju i obratno, s polaskom iz Sušaka u 16 sati.

Dnevne redovite parobrodské veze u svim smjerovima i za sva kupališna i ljetovališna mjesta jugoslovenske obale.

Ugodna turistička putovanja za Dalmaciju, nadalje za Dalmaciju i Grčku, uključiv vožnju, hranu i krevet, uz umjerene cijene.

Dva puta sedmično brze pruge iz Venecije za Dalmaciju i obratno. Redovita parobrodská služba za promet putnika i tereta iz Sušaka, Trsta i Venecije za Dalmaciju, Albaniju i Grčku.

Prvoklasni parobrodi — dobra kuhinja, odlična posluga.

Tražite prospekte besplatno: Prospekte i upute daje: Direkcija u Sušaku, sve njezine agencije i svi uredi »Putnika« te društva »Wagons—Lits/Cook«.